

Economisch-Statistische Berichten

Vereniging Nederlands Fabrikaat

★

Mr K. P. van der Mandele

David en Goliath

★

Drs J. W. Vredenberg van der Horst

België: Bank en Staat

★

Jhr Drs J. H. van Holthe tot Echten

Belegging der W.W.-reserves

★

Drs J. B. van der Kamp

Afzet van tropische landbouwproducten

★

C. Vermey

De luchtbevrachtingsmarkt in 1953

★

Drs G. Greidanus

De Franse alcoholpolitiek

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

39e JAARGANG

No 1918

WOENSDAG 10 MAART 1954

COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING

vacatures

Het Centraal Planbureau zoekt ter vervulling van een vacature een

CHEF v.d. SECTOR VERKEER EN ENERGIE

Vereisten: academisch gevormd economet, met ruime ervaring op het gebied v.d. behandeling van vraagstukken van verkeer of energie. Afhankelijk van leeftijd en ervaring kan aanstelling plaats vinden in de rang van wetensch. ambtenaar 1e kl. (f 660,- tot f 790,- p.m.) of wetensch. hoofdambtenaar (f 764,- tot f 920,- p.m.).

Soll. onder motto VD/CPB 51 (in linker bovenhoek env. en brief aan de Centrale Personeelsdienst, Bezuidenhout 15, Den Haag.

Bij het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage kunnen worden geplaatst:

a. ENIGE JONGE AFGESTUDEERDE ECONOMEN

Naar gelang v.d. betreffende vacature kan van belang zijn kennis van en/of ervaring met demografische vraagstukken, het terrein van het Nederlandse bedrijfsleven, de overheidsfinanciën, vervoerseconomie, het onderwijs.

Vereist: gevoel voor statistisch werk, redactionele vaardigheid en goed met anderen kunnen samenwerken.

b. JONG WETENSCH. MEDEWERKER VOOR DE SOCIALE STATISTIEKEN

Opleiding: doctoraal examen sociale, event. econ. wetenschappen. Goede sociologische kennis. Zie voorts onder a.

Salariëring naar de rang van adjunct-referendaris/referendaris IIe klas, salarisgrenzen resp. f 380,- tot f 480,- en f 455,- tot f 634,-. — Schr. soll. aan de Centrale Personeelsdienst, Bezuidenhout 15, Den Haag, onder motto VD/CBSa resp. VD/CBSb 51, (in linkerbovenhoek env. en brief).

Adverteer regelmatig

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIEMAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

H.A.M. ROELANTS

Schiedam

LE BON MARIAGE:
LE VIIZ ET LE FROMAGE
AMSTERDAM-C.
HERENGSRACHT 338 - TELEFOON 31040

Frans brood, roomboter,
2 porties kaas, 1 glas wijn:
'n klassteke Lunch f 2.40

GEOPEND VAN 11 UUR TOT 1 UUR 'S NACHTS
ZONDAGS GESLOTEN - PROPRIETARIS SANDOR VADAS

diversen

De bibliotheek der Leidsche Onderwijsinstellingen vraagt Nr. 1465 Jaarg. 29 (1944) en Nr. 1858 Jaarg. 38 (1953) van E.S.B. Brieven met kostenopgave Rijnsb.weg 169 - Leiden.

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse
Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor
Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaf van
redenen te weigeren.

Vereniging Nederlands Fabrikaat

Het is begin 1915. Wij zijn midden in het eerste oorlogsjaar. Het tij blijkt gunstig om uit een gedachte een beweging te smeden. De Nederlands-Fabriikaat-gedachte dateert al van eer, niet verwonderlijk als de industrie zich in haar groei bemoeilijkt ziet door de importhandel. Mede gestimuleerd door oorlogsinvloed kan de gedachte worden tot een beweging om het inheemse fabriikaat krachtig naar voren te brengen.

Het is 9 Januari 1915. Jhr C. W. F. C. van Lidth de Jeude stelt in de Haagse dagbladen de oprichting voor van een „Nederlandsche Bond tot bevordering van nationale industrie”. De geboorte verloopt voorspoedig. 31 Maart is de oprichting een feit; de naam luidt: Vereniging Nederlandsch Fabrikaat. 21 Mei zijn de Statuten koninklijk goedgekeurd en 20 Juli verschijnt het eerste maandblad.

Hoe wordt *het doel* omschreven? „De Vereniging stelt zich ten doel, de bevordering der belangstelling in de Nederlandsche Nijverheid en van het gebruik en de vervaardiging van Nederlandsche waren. Allen, die tot de Vereniging toetreden, verbinden zich om het gebruik van nationale voortbrengselen en waren te bevorderen, in het bijzonder in die gevallen, waarin zij in hoedanigheid en prijs met uit het buitenland ingevoerde waren kunnen wedijveren”.

Een beweging die het eigen product in het brandpunt wil plaatsen vindt in een jaarbeurs een krachtig middel. De gedachte daaraan is 22 Januari 1916 in een bestuursvergadering van de Afdeling Utrecht geopperd en van 26 Februari - 10 Maart 1917 wordt de eerste beurs gehouden. Men weet nog dat die eerste beurs een nationaal karakter had? De artikelen moesten in Nederland of zijn koloniën zijn vervaardigd of voortgebracht, of zodanig zijn bewerkt, dat zij het praedicaat Nederlands Fabrikaat konden ontvangen.

De leden der Vereniging verbonden zich toch „om het gebruik van nationale voortbrengselen en waren te bevorderen”? Welnu, dan moet dat nationale karakter

duidelijk blijken. Het middel aan dit doel bevorderlijk is ras gevonden. Reeds in September 1915 bericht het hoofdbestuur, dat tot de instelling van een contrôlemerk, een nationaliteitsmerk, is overgegaan.

Het vooroordeel tegen het eigen industriële product of alleen maar de onverschilligheid voor de allengs groeiende prestaties was destijds groot. De hand vindt dus veel te doen en die hand grijpt naar alle denkbare middelen; geeft voorlichting door maandblad en pers, series instructieve boekjes, kalenders, platen, industriekaarten, advertentiecampagnes, sluitzegels en winkelweken, fabrieksbezoeken, lezingen, films, kinderspellen enz.

Aan al die bedrijvigheid onder dagelijkse leiding van de mede-oprichter en algemeen-secretaris-penningmeester, de heer H. F. R. Snoek, komt in December 1942 door gedwongen liquidatie een einde en als de Vereniging eind 1945 de ogen weer opent, kijkt zij in een wel zeer veranderde wereld.

De na-oorlogse, nooit gekende schaarste ontnemt aan propaganda veel van haar zin en de Benelux-politiek dwingt tot reserve. In de bevordering van de nijverheidsgezindheid van vooral de jeugd wordt een nieuwe taak voor de lange termijn gevonden, waaraan de statutenwijziging van December 1949 uitdrukking geeft door een ruime doelomschrijving: *bevordering van de industriële ontwikkeling in Nederland*.

Inmiddels zijn de omstandigheden weer gewijzigd. De schaarste is verdwenen, de industrialisatie heeft grote voortgang gemaakt, voortvarende liberalisatie biedt buitenlandse concurrentie goede kans en zo ziet de Vereniging in *bevordering van het gebruik van Nederlandse producten* (statutenwijziging van December 1953) haar nieuwe taak in het algemeen belang. Bekende en nieuwe media gaat zij aan haar doel dienstbaar maken. Het bestrijden van de *ongemotiveerde* voorkeur voor het buitenlandse product is de taak voor de komende jaren.

's-Gravenhage.

Dr J. P. DUYVERMAN.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Vereniging Nederlands Fabrikaat, door Dr J. P. Duyverman'	183	Nieuwe ontwikkelingen bij de collectieve afzetbevordering van tropische landbouwproducten, door Drs J. B. van der Kamp	192
David en Goliath, door Mr K. P. van der Mandele	185	De luchtbevrachtingsmarkt in 1953, door C. Vermey	195
De betrekkingen tussen de Nationale Bank van België en de Belgische Staat, door Drs J. W. Vredenberg van der Horst	187	Het alcoholmonopolie en de wijnpolitiek van de Franse Regering, door Drs G. Greidanus	197
Belegging van de reserves der wachtgeld- en werkloosheidsverzekering, door Jhr Drs J. H. van Holthe tot Echten	190	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet	199
		Statistiek en :	
		Wisselkoersen	199
		Verkeer en vervoer in Nederland	200

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELLEN VAN DEZE WEEK

Mr K. P. VAN DER MANDELE, David en Goliath.

Rusland denkt zich niet — althans voorlopig niet — militair-strategisch met het Westen te meten, maar economisch. Dit zou een buitengewoon gevaarlijke fase voor het Westen kunnen worden, omdat het — met uitzondering van Engeland — niet gewend is elke economische zet vanuit een politiek gezichtspunt te beoordelen. Daarom is het gewenst dat het Westen op economisch-strategisch gebied de leiding der Engelsen zal erkennen en volgen. De taak die de Russen te wachten staat, is drieledig: 1. handhaving van hun ontzaglijk militair apparaat; 2. gedeeltelijke overschakeling van de productie naar verbruiksgoederen en 3. industrialisatie van Rood-China. Schrijver is van mening dat op het economisch terrein veel meer voetangels en tegenvallers voor de Russen liggen, die hun tot politieke concessies zouden kunnen nopen, dan op het militaire.

Drs J. W. VREDENBERG VAN DER HORST, De betrekkingen tussen de Nationale Bank van België en de Belgische Staat.

In dit artikel wordt een globaal overzicht gegeven van de betrekkingen tussen de Belgische centrale bank en de Belgische Staat. Hierbij wordt vooral-aandacht geschonken aan de mogelijkheden, die voor de Staat bestaan tot het doen van een beroep op de centrale bank, alsmede aan het feitelijk verloop van dit beroep in het recente verleden. Daar dit verloop mede is beïnvloed door de credietverlening van de B.L.E.U. aan de E.B.U. is deze laatste mede in de beschouwing betrokken.

Jhr Drs J. H. VAN HOLTHE TOT ECHTEN, Belegging van de reserves der wachtgeld- en werkloosheidsverzekering.

De belegging van de reserves ingevolge de Werkloosheidswet dient te geschieden volgens de door de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid gegeven richtlijnen. Het karakter van de reserves W.W. brengt mede, dat er volgens schrijver aanleiding is om uitbreiding te geven aan de in de richtlijnen genoemde beleggingsmogelijkheden, waarvoor als criterium kan worden gesteld, dat de aan te wijzen waarden in een ruime markt verhandelbaar en niet te zeer conjunctuurgevoelig zijn. Schrijver gaat vervolgens de gevolgen na van het geven van uitbreiding aan de in de richtlijnen genoemde beleggingssoorten.

Drs J. B. VAN DER KAMP, Nieuwe ontwikkelingen bij de collectieve afzetbevordering van tropische landbouwproducten.

Schrijver geeft een overzicht van de organisaties en instituten die zich bezighouden met de afzetbevordering van natuurrubber, thee en koffie. Schrijver schenkt vooral aandacht aan Indonesië t.a.v. de afzetresearch en afzetbevordering van natuurrubber. In Maart 1953 werd de Tea Council of the U.S.A. opgericht, waarin de belangrijkste productielanden van thee en de theepackers samenwerken om de afzet van thee te bevorderen. In Januari 1954 is het Wereld Koffie Congres gehouden. De organisatoren er van willen trachten een „world coffee publicity program” tot stand te brengen. Voor de bevordering van de koffie-afzet bestaat, in tegenstelling met de natuurrubber en thee, geen internationale organisatie.

C. VERMEY, De luchtbevrachtingsmarkt in 1953.

Het goederenvervoer door de lucht op bevrachtingsbasis heeft nog allerminst een optimum bereikt. De snelle groei van het toeristenverkeer is oorzaak, dat er naast de faciliteiten, welke de grote luchtvaartmaatschappijen bieden, nog voldoende emploti blijft voor de „air tramp”. Het vervoer van passagiers is een niet te verwaarlozen factor in de luchtbevrachtingssector. De vrij hoge verwachtingen, welke men ten aanzien van een snelle groei van het goederenvervoer op bevrachtingsbasis in het afgelopen jaar koesterde, zijn niet in vervulling gegaan.

Drs G. GREIDANUS, Het alcoholmonopolie en de wijnpolitiek van de Franse Regering.

In 1916 heeft de Franse Regering de alcoholregie ingesteld. Het alcoholmonopolie biedt de mogelijkheid om overschotten van bepaalde landbouwproducten te laten distilleren. Op deze wijze probeert men marktbederf door de overschotten te voorkomen en de inkomens van de desbetreffende producten te steunen. Schrijver keurt de alcoholpolitiek van de Franse Regering af. Het monopolie kost de Staat jaarlijks miljarden francs. In plaats van de producten te verbouwen, waarvan de overschotten nu tot alcohol worden gedistilleerd, zouden voor een groot deel zeer goed andere gewassen kunnen worden geteeld, waaraan het land grote behoefte heeft.

— SOMMAIRE —

Mr K. P. VAN DER MANDELE, David et Goliath.

La Russie n'affrontera pas l'Ouest dans un proche avenir, sur le plan de la stratégie, mais bien sur le front économique. L'auteur signale, dans cet article que les Russes s'exposent à beaucoup plus de mécomptes sur le plan économique qu'en matière militaire.

Drs J. W. VREDENBERG VAN DER HORST, Les relations entre la Banque Nationale de Belgique et l'Etat Belge.

Cet article contient un exposé général des relations entre la Banque Nationale de Belgique et l'Etat.

Jhr Drs J. H. VAN HOLTHE TOT ECHTEN, Investissements des réserves des assurances portant sur le salaire d'attente et sur le chômage.

L'auteur demande un élargissement des directives en matière d'investissements des réserves d'assurances portant sur le salaire d'attente et sur le chômage.

Drs J. B. VAN DER KAMP, Nouveaux développements de la recherche collective de débouchés pour les produits agricoles tropicaux.

L'auteur passe en revue les organisations et les instituts s'occupant de recherches et de développer les débouchés pour le caoutchouc naturel, le thé et le café.

C. VERMEY, Le marché des frets aériens en 1953.

L'auteur étudie, sous l'angle du fret, le transport par air de passagers et de marchandises en 1953.

Drs G. GREIDANUS, Le monopole de l'alcool et la politique vinicole du Gouvernement français.

L'auteur expose la politique du Gouvernement français en matière d'alcool et de vin.

David en Goliath

Minister Beyen heeft op een bijeenkomst in Groningen over de weerstand gesproken, die in vele gevallen tegen de Europese integratie te bespeuren valt en er op gewezen, dat bij een discussie over een bepaald begrip door verschillende personen vaak een ander uitgangspunt wordt ingenomen, aangezien ieder van hen vanuit een andere filosofie en vanuit andere ervaringen de verschijnselen beziet. Nergens en nooit is o.i. dit feit zo duidelijk aan het licht getreden als op de conferentie van Berlijn; het is de reden waarom ook de resultaten dier conferentie zo totaal verschillend beoordeeld worden.

Stellen wij ons de vraag, of Churchill te optimistisch was over de bijeenkomst in Berlijn, zo geloven wij, dat een realist van het formaat van een Churchill zich geen illusies maakt — nòch over de Russen, nòch over de bondgenoten en vooral óók niet over de *eigen beperkte mogelijkheden* — en al lang begrijpt, dat alléén een sterke „bargaining position” tot het door hem nagestreefde compromis kan leiden.

Teleurgesteld zou hij dus alleen hierover kunnen zijn, dat het Westen tegenover de Sovjet-Unie zijn zwakste kaart heeft uitgespeeld, d.w.z. dat het niet heeft weten te voorkomen, dat het vraagstuk Duitsland *uitsluitend* van militair-strategisch standpunt gezien werd; want de tweehonderd of meer *bestaande* Russische divisies en een E.D.G. *in wording* zijn óngelijke grootheden en geen ruilobject, dat de Russen tot toegeven kon nopen.

Churchill zou echter geen Churchill en geen Engelsman zijn, indien hij niet beseftte, dat de kansen om het gesprek nu eens „à l'anglaise” te mogen voeren ná deze eerste mislukking belangrijk gestegen zijn, want het punt, waarbij Eden gehoopt had als bemiddelaar te kunnen optreden, kwam niet eens ter sprake, zodat hij soms de indruk maakte van de ridder van de droevige figuur.

Wij geloven dat de opinie langzamerhand terrein wint, dat de conferentie niettegenstaande alle teleurstellingen toch een succes — zij het een *negatief* — is geworden, en wel in die zin, dat voor diegenen, die meenden een *verenigd* Duitsland, hetzij door middel van vrije verkiezingen, hetzij met behulp der Oostduitse „Volkspolizei”, als geheel aan hun kant te krijgen, *dit* denkbeeld voor onbepaalde tijd van de baan is.

Voor Amerikanen en Fransen zijn *politiek* en *militaire macht* onafscheidelijk; voor de Engelsen daarentegen *politiek* en *economie*, terwijl door een totalitaire staat telkens het een *offen* het ander als politiek wapen gebruikt wordt.

Nu staat de Sovjet-Unie *op het ogenblik* ontegenzeggelijk militair sterker dan het Westen, *economisch* echter — vooropgesteld, dat het Westen ook op dit punt zo eensgezind optreedt als in Berlijn — oneindig veel zwakker en kwetsbaarder dan wij.

Daarbij komt nog, dat de Russen en de Westelijke bondgenoten het al tijdens de oorlog over het *economisch ongevaarlijk* maken en de *functionele verdeling* van Duitsland eens waren, wat door de meeste Duitsers achteraf als een redelijke eis van de overwinnaars aangevaard is geworden.

Zo is bijvoorbeeld ondanks alle economische bezwaren van de Duitse industrie het Schuman-plan als een *politicum* tot stand gekomen en wordt de *functionele* verbondenheid Saar-Lotharingen algemeen erkend; evenals de integratie van het Opper-Silezische kolengebied met

de Poolse en Tsjechoslowaakse zware industrie door het „Hüttenkombinat” een voldongen feit is geworden.

Het is moeilijk om er achter te komen wat de heer Molotov in Berlijn uiteindelijk beoogde; het is namelijk helemaal niet onmogelijk, dat hij door zijn onverzoenlijke houding het Westen indirect tot opvoering van zijn bewapening wilde aansporen — hetgeen een zware belasting voor *elke* volkshuishouding betekent — in de hoop daardoor de economische voorsprong gemakkelijker te kunnen inhalen en de concurrentie op de Aziatische markten te beperken.

Indien het juist is, dat de Sovjet-Unie in alle stilte een gedeeltelijke demobilisatie van het Rode Leger gelast heeft, om meer werkrachten voor het arbeidsproces beschikbaar te krijgen, dan zien wij daarin een bewijs voor onze stelling, dat Rusland zich niet — althans voorlopig niet — *militair-strategisch* met het Westen denkt te meten, maar *economisch*. Dit zou een buitengewoon gevaarlijke fase voor het Westen kunnen worden, omdat het — met uitzondering van Engeland — niet gewend is elke economische zet vanuit een politiek gezichtspunt te beoordelen en het is daarom te hopen, dat wij, evenals wij de leiding der Amerikanen op militair gebied aanvaarden, op economisch-strategisch gebied de leiding der Engelsen zullen erkennen en volgen.

Eigenlijk moest het niet nodig zijn het nog eens opnieuw te onderstrepen, maar misschien is het toch goed nog eens zo duidelijk mogelijk naar voren te brengen wat o.i. de ambities van het Westen zijn.

Wij willen de Sovjet-Unie nòch enig ander land onderdrukken of in zijn natuurlijke ontplooiing hinderen, maar wij kunnen ons óók niet, door niets en door niemand, van onze diepste levensovertuiging laten afbrengen, dat de mensheid en de wereld als *één geheel* moet worden beschouwd, dat de wereld het werkterrein *vóór* en *van* allen behoort te zijn, waarin de *geestelijke* vrijheid van het individu *uiteindelijk door allen* als het hoogste goed *van allen* beschouwd zal worden.

Men moet Fransman zijn om het in zo treffende woorden te kunnen zeggen als De Lamartine dit in 1841 al deed:

„Ce ne sont plus des mers, des degrés, des rivières,
Qui bornent l'héritage entre l'humanité;
Les bornes des esprits sont les seules frontières,
Le monde en s'éclairant s'élève à l'unité”.

Voordat wij ons echter in toekomstdromen verliezen, moeten wij tot de werkelijkheid terugkeren en onderzoeken, hoe het economische spel op het ogenblik staat.

Het is een algemeen bekend feit, dat de Sovjet-Unie gedurende haar bestaan en tot aan Stalins dood met alle middelen en ten koste van alles de zware industrie bevorderd heeft. In den beginne om het communistische régime in eigen land te bevestigen en om aan eventuele buitenlandse interventies het hoofd te kunnen bieden; daarna om een geweldig militair apparaat op te bouwen, dat de wereld ontzag moest inboezemen en de aanhangers van het communisme in andere landen de zekerheid moest geven, dat de overwinning van het proletariaat nabij was.

Toen Hitler aan de macht kwam, moest de Sovjet rekening houden met een aanval op de korenschuif van Europa — de Oekraïne — en zij heeft haar inspanningen

zodanig weten op te voeren, dat vriend en vijand vermeld stonden over hetgeen Rusland tijdens de oorlog op militair-strategisch en op militair-economisch gebied presteerde.

Pas ná de oorlog, toen de satelliet-staten: Polen, Bulgarije, Roemenië, Yougoslavië, Hongarije en Tsjecho-slowakije gelijkgeschakeld werden, resp. toen deze hun economieën op Moskou moesten oriënteren, werd het duidelijk, dat dit een drastische verlaging van hun toch al niet te hoge levensstandaard in vergelijking met de Westerse landen betekende. Verder gaf men er zich voor het eerst pas ten volle rekenschap van, dat het enorme Russische productie-apparaat met dertig jaar slavenarbeid en met een volkomen tenachterstelling van de verbruiks-industrie was betaald.

Op één punt gingen de Westerse meningen na de oorlog echter uiteen: de grote massa dacht, dat het de Sovjet-Unie nog steeds om een ideologieënstrijd, om de uitbreiding van het communisme te doen was. Een kleinere groep slechts begreep „that there was a method in their insanity” en dat het communisme alleen nog een middel was om een veel realistischer doel te bereiken: namelijk om een enorm groot economisch-onafhankelijk — dus autarkisch — imperium op te bouwen van de Elbe tot aan de Pacific met Moskou als de spil, waarom alles zou moeten draaien.

Nu heeft zich in Rusland iets eigenaardigs voltrokken, iets wat de communisten niet voorzien hebben en wat Marx de haren ten berge zou hebben doen rijzen: Rusland is namelijk op het ogenblik het meest kapitalistisch-denkende land, alle tegengestelde beweringen ten spijt.

Men kan niet „ongestraft”, dertig jaar, anderhalve generatie, uitsluitend aan kapitaal produceren denken, zonder dat het denken *functioneel* beïnvloed wordt. Meestal geeft men zich ook te weinig rekenschap er van, dat het functionele denken het enig oorspronkelijke en onmiddellijke en (tot nu toe) het enig universele denken is, want *functioneel* denken bijvoorbeeld de schippers, de vissers, de boeren, de mijnwerkers en de zware industrie op de gehele wereld eender, reden waarom ook de Westerse zware industrie veel beter begrijpt, wat de Russen feitelijk willen dan menig Westers communist.

Maar . . . aan alles komt een eind. „Aan de Westerse kapitalistische uitbuiting” heeft Marx een „halt” toegevoegd; aan de Russische kapitalistische uitbuiting heeft de aanraking met het Westen een zware slag toegebracht. De massa achter het ijzeren gordijn heeft genoeg van de jarenlange ontberingen en offers en eist nu ook haar individueel aandeel van de collectief voor de gemeenschap geschapen rijkdommen, zodat de nieuwe leiders van de Sovjet-Unie zich gedwongen zien de verbruiksindustrie uit te breiden en de agrarische productie op te voeren. En daarmee begint het dilemma voor de Russen en onze kans om met hen tot een redelijk compromis te komen.

De taak, die de Russen te wachten staat, is driedelig:

1. handhaving van hun ontzaglijk militair apparaat;
2. gedeeltelijke overschakeling, van de productie naar verbruiksgoederen;
3. industrialisatie van Rood-China,

en het is begrijpelijk, dat de Sovjet-Unie zal trachten het Westen zodanig in te schakelen, dat haar plannen op lang zicht daardoor niet in de war worden gestuurd.

Op de geheime ontmoeting met Westduitse industriëlen in Kopenhagen van Augustus jl. volgde de reis der Britse zakenlieden tijdens de Berlijnse conferentie en die der Franse handelsdelegatie naar de Russische hoofdstad

en het is opmerkelijk, dat de gehele Westerse wereld, Zuid-Amerika inbegrepen, ineens vol verwachtingen is over de toekomstige Oost-Westhandel, die in 1953 tot het laagste na-oorlogse peil daalde.

Tijdens de E.C.A.F.E. (Economic Committee for Asia and the far East)-conferentie in Ceylon, waar trouwens ook Rood-China vertegenwoordigd was, nodigde de Sovjet-gedelegeerde twaalf Aziatische landen, waaronder ook India en Pakistan, uit om in de herfst naar Moskou te komen, met vergoeding van alle reis- en verblijfkosten, om over langlopende handelscredieten voor de aankoop van machinerieën en industriële uitrusting te praten.

Proberen wij de grote lijn te vinden, die door deze veelzijdige Russische offerter loopt, zo geloven wij, dat nu vrij duidelijk aan het licht treedt, dat de Sovjet-Unie de onder-ontwikkelde gebieden in Azië, zelfs die, welke in de Britse of Amerikaanse invloedssfeer liggen (de Filipijnen), door leveranties van kapitaalgoederen *functioneel* aan zich tracht te binden, terwijl zij in het Westen liefst zoveel mogelijk wil kopen.

Het eerste is een techniek, die onder de aegis van Dr Schacht tot „toppraestaties” geleid heeft en die ook door de Engelsen, al is het onder een ander motto en vanuit een ander ethisch gezichtspunt, wordt toegepast.

Feitelijk is het de *welbegrepen* strategie der zware industrie, die ingezien heeft „that war does not pay any longer” en die op weg is Duitsers en Engelsen (trouwens geheel West-Europa) tot veel hechtere *functionele* bondgenoten te smeden dan menigeen zou denken.

Daarom is het te hopen dat de Amerikanen de Battle Act herzien resp. deze eens in het licht van de „koude oorlog” bezien.

Vanzelfsprekend zijn en blijven er tal van strategische goederen (vooral grondstoffen), die alleen een dwaas aan zijn tegenstander zou verkopen, maar daarnaast bestaan er vele kapitaalgoederen, die van *strategische* waarde veranderen naar gelang men deze als inzet in de „hete” of in de „koude” oorlog beschouwt.

Van de £ 400 miljoen Russische orders, die de Sovjet-Unie in de eerstvolgende jaren in Engeland denkt te plaatsen, valt meer dan de helft onder de Battle Act. Afgezien er van of het wenselijk is met het oog op dit aanbod de Battle Act te herzien, heeft de ervaring geleerd — een ervaring die ook Zweden en Zwitserland, landen die zich niet tot een embargo hebben verplicht, opdeden — dat het gezamenlijke Sovjet-bloc in de verste verte niet in die omvang en vooral niet van die aard de goederen kan leveren, die het Westen kan gebruiken; maar de Sovjet-Unie is steeds bereid in *goud* te betalen.

Churchill heeft hierop al gereageerd in het Lagerhuis en heeft er op gewezen, dat hij op een uitbreiding van de *handel* met de Sovjet-Unie hoopt. *Handel* is een *tweerichtingen*verkeer en geen eenzijdige „shopping”.

De Duitsers die weten wat „bloodless invasion” betekent hebben hun maatregelen getroffen om te zorgen, dat *goud* als *waardemeter* en niet als *goed* behandeld wordt. Buitenlanders mogen in de toekomst D-Mark-konto's in Duitsland openen om Duitse goederen of goederen uit derde landen te *kopen*, vooropgesteld, dat hun markten door dienstverrichtingen of door *verkoop* van *goederen* en niet door *verkoop* van *vreemde valuta* of *goud* zijn verworven.

Indien het juist is, dat de Russische goudproductie op één na de grootste van de wereld is en indien het verder juist is, dat ieder nieuw ontdekt goudadertje onmiddellijk persoonlijk aan Stalin gemeld moest worden, dan zijn we er misschien niet zover naast, wanneer wij ver-

onderstellen, dat het Russische goud in de berekeningen van de Sovjet-Unie tegenover het Westen een belangrijke rol speelt.

Uit diverse van de bovengenoemde feiten menen wij te mogen opmaken, dat op het *economisch* terrein veel meer voetangels en tegenvallers voor de Russen verborgen liggen, die hen tot *politieke* concessies zouden kunnen nopen, dan op het *militaire*, vooral wanneer zij in deze ronde tegenover erkende en beproefde meesters in het vak komen te staan.

Wij zijn Minister Beyen bijzonder dankbaar, dat hij ons op de verschillende filosofieën en ervaringen gewezen heeft, waarvan wij Westerlingen uitgaan, want dit werd voor ons de aanleiding om het vraagstuk eens van een ander gezichtspunt te belichten.

In een vorig artikel ¹⁾ wezen wij er op, dat de on-eens-

¹⁾ „To co-operate with the inevitable” in „E.-S.B.” van 17 Februari 1954.

gezindheid van het Westen nadelig kan zijn, wanneer het om een zuivere krachtmeting tegenover een totalitair régime gaat. De *verscheidenheid* van denken, waarover Minister Beyen sprak, kan echter een buitengewoon voordeel worden, omdat deze ons in staat stelt de tegenstander met volkomen verschillende methodes te bestrijden.

De *Goliaths* hebben het in Berlijn geprobeerd en zijn onbeslister en onverrichterzake naar huis teruggekeerd. Nu is o.i. de beurt aan David.

Het zou ons niet verwonderen, indien David door zijn tijdgenoten voor „perlide” uitgemaakt werd; door zijn vijanden, omdat hij een onorthodox wapen, een slinger, gebruikt heeft; door zijn vrienden, omdat zij niet zelf op dit betrekkelijk eenvoudige idee gekomen waren.

Rotterdam.

K. P. VAN DER MANDELE.

De betrekkingen tussen de Nationale Bank van België en de Belgische Staat

Naarmate in het kader van de Benelux de economische en financiële relaties tussen de partnerlanden nauwer worden, wordt het van toenemende betekenis kennis te dragen van de feitelijke Belgische verhoudingen op uiteenlopende gebieden. De onderstaande beschouwing beoogt een bijdrage te leveren tot de kennis dezer verhoudingen. Zij geeft in grote lijnen een overzicht van de betrekkingen tussen de Belgische centrale bank en de Belgische Staat. Hierbij wordt vooral aandacht geschonken aan de mogelijkheden, die voor de Staat bestaan tot het doen van een beroep op de centrale bank, alsmede aan het feitelijke verloop van dit beroep in het recente verleden. Daar dit verloop mede is beïnvloed door de credietverlening van de B.L.E!U. aan de E.B.U. is deze laatste mede in de beschouwing betrokken.

De huidige regeling van de betrekkingen tussen de Nationale Bank van België (verder af te korten als N.B.B.) en de Belgische Staat berust op de volgende drie wetten van 28 Juli 1948:

1. de wet houdende wijziging van de organieke wet betreffende het bedrijf, de inrichting en de bevoegdheid van de N.B.B.;
2. de wet betreffende de sanering van de balans van de N.B.B.;
3. de wet houdende wijziging van de Besluitwet nr 5 van 1 Mei 1944 betreffende de voorwaarden inzake aankoop en verkoop van goud en buitenlandse munt.

Enkele algemene beginselen van de huidige wetgeving.

Ingevolge de genoemde wetten werden belangrijke wijzigingen aangebracht in het statuut en de balans van de N.B.B. In het algemeen beogen de onderhavige wetsbepalingen de centrale bank geheel onafhankelijk te maken van particuliere belangen, alsmede een nauwere samenwerking tussen bank en Staat tot stand te brengen t.a.v. de te voeren financiële en monetaire politiek. Voorts legt het Bankstatuut, als gevolg van de aangebrachte wijzigingen meer dan voorheen, de nadruk op de functie, die de bank vervult in het algemeen belang. Niettemin deed de statutenwijziging geen afbreuk aan het reeds in 1850 geformuleerde beginsel om aan de bank „alle nodige

zelfstandigheid en vrijheid van actie” te laten „waarvan de opoffering niet werd gevergd met het oog op het maatschappelijk belang” ¹⁾.

De herziening van het Bankstatuut uit hoofde van de eerstgenoemde wet houdt het volgende in:

- de Staat neemt voor 50 pCt deel in het van Bfr. 200 tot Bfr. 400 mln verhoogde maatschappelijke kapitaal;
- vastlegging in de statuten van de vergrote invloed van de Overheid op de benoeming van leden van het bestuur en de Regentenraad.

De wettelijke voorschriften brengen evenwel geen fundamentele wijziging in de oorspronkelijk verleende bevoegdheden en de juridische vorm van de bank; deze blijft als voorheen een naamloze vennootschap, onderworpen aan het toezicht van de Overheid.

Voorts behoudt de Minister van Financiën het recht door tussenkomst van de Regeringscommissaris zijn veto uit te spreken tegen die maatregelen van de bank, welke door hem in strijd worden geacht met de wet, de statuten of het belang van de Staat.

Enkele historische opmerkingen over de credietverlening van de N.B.B. aan de Overheid.

De N.B.B. bezit op grond van wijzigingen, die werden aangebracht in de Bankwet in 1937 en 1939, de bevoegdheid tot het disconteren, aankopen en overdragen van bepaalde overheidsfondsen. Deze bevoegdheid bestaat ten aanzien van papier op korte of half lange termijn, uitgegeven of gewaarborgd door de Belgische Staat, de kolonie en het Groothertogdom Luxemburg of uitgegeven door lichamen waarvan de verbintenissen worden gewaarborgd door de Staat (de zgn. parastatale instellingen). Voorts is de bank toegestaan, ter beurze genoteerde overheidsfondsen op lange termijn te kopen en te verkopen.

Aanvankelijk werd het bedrag aan overheidspapier, dat de bank maximaal mocht bezitten beperkt tot Bfr. 5 mrd. De oorlogsomstandigheden leidden echter op 10 Mei 1940 tot de opheffing van deze wettelijke limiet.

¹⁾ Jaarverslag N.B.B. 1948, blz. 8.

Nadien werd het bedrag van de maximaal aan de Staat toe te kennen credieten vastgesteld bij afzonderlijke overeenkomsten tussen de bank en het Ministerie van Financiën. Het was in het bijzonder de financiering door de Belgische Staat van de hoge bezettingskosten en andere met de oorlogvoering samenhangende uitgaven, welke noopte tot een geleidelijke verhoging van het niveau der door de bank verleende credieten.

Op 9 April 1945 werd het credietplafond ten slotte vastgesteld op Bfr. 50 mrd. Van deze datum af tot op het moment van in werking treden der nieuwe wettelijke regeling inzake de credietverlening door de bank aan de Staat in 1948, bleef het totaal der door de bank verleende credieten onder deze limiet, zij het, dat deze vooral in 1948 nagenoeg werd bereikt. De navolgende tabel geeft een beeld van de ontwikkeling dezer credieten.

TABEL I.

Credietverlening door de N.B.B. aan de Staat a)

(in mln B.fr.)	
25 Dec. 1945	... 41.146
25 Dec. 1946	... 47.963
30 Dec. 1947	... 49.947
13 Sept. 1948	... 49.999,8

a) Ontleend aan „De Belgische Economie in 1947” (idem 1948), publicatie van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand.

Huidige regeling van het toelaatbaar beroep van de Staat op de N.B.B.

De vermelde wettelijke bepalingen van 28 Juli 1948 hebben een einde gemaakt aan de sinds 10 Mei 1940 met betrekking tot de credietverlening aan de Staat bestaande uitzonderingstoestand. De krachtens de eerstgenoemde wet gewijzigde statutaire bepalingen houden een nieuwe regeling in van het beroep, dat door de Staat op de bank mag worden gedaan in de vorm van het bij deze instelling onderbrengen van schatkistcertificaten op korte termijn. De afwikkeling van de krachtens de overeenkomst van 9 April 1945 aan de Staat verleende credieten vond plaats in het kader van een compensatie der op 13 September 1948 bestaande schulden en vorderingen van de Schatkist aan resp. op de centrale bank. Bij deze compensatie, welke plaats vond op grond van de bepalingen van de wet betreffende de sanering van de balans van de N.B.B., werden het provenu van diverse uit de geldsanering voortgevloede geblokkeerde rekeningen en de opbrengst van de herwaardering van de goudvoorraad aangewend voor aflossing van de vordering van de N.B.B. op de Emissiebank en ter gedeeltelijke delging van de vorderingen van de bank op de Staat.

Na de compensatie beliep het saldo van de schuld van de Staat aan de bank Bfr. 37.465 mln. Volgens de wettelijke bepalingen werd dit saldo als volgt onderverdeeld: geconsolideerde vordering op de Staat Bfr. 35.000 mln, schatkistcertificaten Bfr. 2.465 mln.

De geconsolideerde vordering op de Staat wordt door afschrijving uit het jaarlijks aandeel van de Staat in de winst van de bank geleidelijk verminderd met Bfr. 5 mrd. (Deze aflossing heeft inmiddels plaats gevonden tot een bedrag van Bfr. 340 mln. Krachtens een op 2 December 1953 tussen de bank en de Staat gesloten overeenkomst worden de aflossingen voor de boekjaren 1953 en 1954 geschorst, zulks in verband met de zware eisen, welke de uitvoering van het defensieprogramma aan de Schatkist stelt).

Het in 1948 geïntroduceerde stelsel handhaaft het beginsel van de maximumgrens voor de credietverlening aan de Staat, doch bepaalt, dat het plafond door overeenkomst tussen de bank en de Minister van Financiën, de Regentenraad van de bank gehoord, nader zal worden

vastgesteld. In het kader van deze nieuwe wettelijke regeling werd op 14 September 1948 tussen de Nationale Bank en de Minister van Financiën een overeenkomst gesloten, waarbij het maximale bedrag aan overheidspapier, dat door de bank mag worden opgenomen, werd vastgesteld op Bfr. 10 mrd (dat is ca f 760 mln). In verband met het verlenen van een credietmarge aan Luxemburg is dit bedrag op 15 April 1952 verhoogd tot Bfr. 10.333 mln.

De thans geldende limiet is niet alleen van toepassing op de rechtstreeks bij de bank ondergebrachte schatkistcertificaten, doch eveneens op het kortlopende overheidspapier, dat van particuliere banken wordt gehediscanteerd, alsmede op het papier, uitgegeven door de parastatale instellingen. De omvang van het beroep, dat de Staat op de bank kan doen uit hoofde van de overeenkomst van September 1948 hangt derhalve mede af van het beroep op de bank van laatstgenoemde instellingen. Voor zover deze instellingen er niet in slagen in hun kasbehoeften te voorzien door het aantrekken van middelen op de callgeldmarkt, ontvangen zij credieten van de centrale bank in de vorm van discontering van kasbons en promessen. De door de N.B.B. aan parastatale lichamen verstrekte voorschotten bestaan voor het grootste deel uit credieten aan het Rentenfonds²⁾. De omvang van deze credietverlening is enerzijds afhankelijk van de grootte van de portefeuille van dit fonds en anderzijds van de leningen, die het bij niet-geldscheppende instellingen kan aangaan.

De overeenkomst van 14 September 1948 opent voorts de mogelijkheid om in geval van bijzondere omstandigheden aan de Staat, naar mate van zijn behoeften, een additionele credietmarge ter beschikking te stellen, waarvan het bedrag in een speciale overeenkomst zal worden vastgesteld. Met name wordt in dit verband gedacht aan het geval van een plotselinge en aanzienlijke vermindering van de vlottende schuld, als gevolg van opvraging van tegoeden bij de giro of bij banken, waarin de Schatkist niet kan voorzien uit eigen middelen (inclusief de eerdergenoemde Bfr. 10 mrd).

Feitelijk verloop van het beroep van de Staat op de N.B.B.

Zoals uit tabel II blijkt zijn de credieten aan de Staat en de parastatale instellingen, welke ingevolge de overeenkomst van 14 September 1948 de Bfr. 10 mrd niet mogen te boven gaan, in feite tot dusverre beneden deze limiet gebleven. Wel werd de toelaatbare grens meermalen zeer dicht benaderd. Met name was dit het geval in de loop van 1952 en in het najaar van 1953. De pogingen van de Belgische Minister van Financiën, een deel van de kastekosten van de Staat te dekken door het aantrekken van middelen uit het buitenland, zullen vermoedelijk mede in het licht van deze ontwikkeling moeten worden gezien.

Uit de in tabel II opgenomen bedragen betreffende het totaal der door de N.B.B. verleende credieten blijkt, dat deze in het eerste kwartaal 1951 een opmerkelijke daling te zien gaven. Wat betreft de rechtstreeks bij de bank ondergebrachte schatkistcertificaten kan deze contractie o.a. worden toegeschreven aan vervroegde ontvangsten uit hoofde van belastingen en aan de opbrengst van een in het buitenland opgenomen lening ad Bfr. 1.700 mln. Als gevolg van een grotere ruimte op de daggeldmarkt konden voorts de parastatale instellingen het beroep op de bank eveneens aanzienlijk reduceren.

²⁾ De functie van dit fonds is gelegen in het bevorderen van evenwichtige verhoudingen op de kapitaalmarkt.

TABEL II.

Mutaties in enige actiefposten van de balans van de N.B.B.
(in miljoenen Bfr.)

Uit.	Credieten van de N.B.B. aan de Schatkist en de parastatale instellingen volgens overeenkomst dd. 14 Sept. 1948			
	Schatkist-certificaten	Ander overheids-papier	Papier van parastatale instell.	Totaal
1948	4.728	111	3.546	8.385
1949	6.250	38	3.064	9.352
1950	3.945	191	4.530	8.666
Mrt 1951	470	85	2.130	2.685
Juni 1951	1.105	117	2.161	3.383
Sept. 1951	2.850	99	1.239	4.188
Dec. 1951	6.460	69	1.824	8.353
Mrt 1952	7.165	13	1.087	8.265
Juni 1952	8.865	—	1.030	9.895
Sept. 1952	8.865	88	579	9.532
Dec. 1952	6.035	225	445	6.705
Mrt 1953	7.780	39	—	7.819
Juni 1953	5.960	49	853	6.862
Sept. 1953	8.895	70	345	9.310
Dec. 1953	7.970	70	—	8.040

In het algemeen vonden de mutaties in de credieten van de bank aan de Staat grotendeels hun verklaring in de financiering van de buitengewone begroting en de deelneming in de credietverlening aan de E.B.U. enerzijds en in de uitgifte van consolidatieleningen en de gedeeltelijke afwikkeling van de vordering op de E.B.U. anderzijds.

Invloed van de credietverlening aan de E.B.U. op de verhoudingen tussen N.B.B., Staat en bedrijfsleven.

Krachtens de derde genoemde wet geschiedt de uitvoering van de betalingsaccorden en van de Bretton Woodsovereenkomsten door de N.B.B., voor rekening en onder garantie van de Staat. In het bijzonder waarborgt de Staat de terugbetaling van elk open crediet of voorschot in Belgische francs, dat de bank ten voordele van een buitenlandse instelling, centrale bank of ander lichaam toestaat uit hoofde van de uitvoering van een internationaal betalingsaccord.

De financiële verhouding tussen Staat en bank heeft in belangrijke mate de invloed ondergaan van de toename van de credietverlening van de B.L.E.U. aan de E.B.U. Terwijl België op 31 December 1950 nog een schuld had aan de E.B.U. ten bedrage van Bfr. 1,8 mrd — hetgeen overeenkomt met het gedeelte van de initiële debetpositie, waarover op dat tijdstip nog niet was gedisponeerd — ontstond in de loop van 1951 een vordering, die per ultimo 1951 was opgelopen tot Bfr. 15,2 mrd. Hiermede was het totaal der door België binnen het vastgestelde quotum te verlenen credieten met Bfr. 5,1 mrd overschreden.

Ingevolge de meergenoemde wet van 28 Juli 1948 werd op 7 Maart 1951 tussen de bank en de Staat een overeenkomst gesloten, welke een regeling inhield van de gevolgen van deze extreme credietverlening voor de interne monetaire ontwikkeling. Krachtens deze overeenkomst verklaarde de bank zich bereid de tegenwaarde van de bij haar geaccumuleerde vordering op de E.B.U. tot maximaal Bfr. 10,1 mrd — zijnde het bedrag van de credietverlening binnen het quotum — zonder enige restrictie ter beschikking te stellen van de binnenlandse economie. Voor het bedrag waarmee deze vordering de Bfr. 10,1 mrd te boven ging, werden speciale voorzieningen in het leven geroepen.

Ter beteugeling van de inflatoire werking van een deel van het excedent strekte een besluit van 15 September 1951, waarbij een stelsel van zgn. „afhoudingen” ten laste van het particuliere bedrijfsleven werd afgekondigd.

Dit stelsel houdt in de blokkering op een speciale rekening bij de N.B.B. gedurende een periode van 6 maanden van 5 pCt van de opbrengst van goederenexporten naar de ledenlanden van de E.B.U. (zie de laatste kolom van tabel III). In Januari en Maart 1952 werd dit percentage verhoogd, terwijl het stelsel werd uitgebreid door ook de opbrengst van „invisibles” onder de blokkering te brengen. Voorts werd een differentiatie naar goederencategorieën ingevoerd. Daar na medio 1952 de crediteurpositie van België t.o.v. de E.B.U. allengs minder extreem is geworden, werden deze percentages sindsdien (in Juli 1952, November 1953 en Februari 1954) geleidelijk verlaagd.

TABEL III.

Mutaties in enige passiefposten van de balans van de N.B.B.
(in miljoenen Bfr.)

Datum	Rekening courantsaldi van het Rijk		Speciale rekeningen wegens voorschotten aan E.B.U. van	
	Gewone rekening	Rekeningen Accoord voor Economische Samenwerking a)	Schatkist	Particulier bedrijfsleven
ult. 1948	45	645	—	—
ult. 1949	31	417	—	—
ult. 1950	33	15	—	—
29- 3-1951	5	10	—	—
28- 6-1951	5	269	—	—
27- 9-1951	3	957	—	—
31-12-1951	30	1.044	4.057	1.079
27- 3-1952	4	1.241	7.397	2.461
3- 7-1952	5	1.312	6.455	4.675
2-10-1952	6	1.358	—	4.876
31-12-1952	24	1.341	—	3.872
1- 4-1953	5	226	—	3.388
2- 7-1953	4	147	—	3.097
1-10-1953	3	187	—	2.980
31-12-1953	27	193	—	2.817

a) Deze rekening is het totaal van drie subrekeningen waarop worden geadmistreerd de mutaties in ontvangen leningen, voorwaardelijke en onvoorwaardelijke giften en beschikbare trekkingsrechten.

Voor zover de inflatoire gevolgen van de credietverlening buiten het quotum aan de E.B.U. niet werden opgevangen door de gedeeltelijke blokkering van exportopbrengsten, nam de Staat op zich, buitengewone stortingen te verrichten op een speciale rekening bij de centrale bank (zie tabel III).

Zolang het particuliere bankwezen bereid bleek, in plaats van de credietverlening aan het bedrijfsleven uit te breiden, de beschikbare middelen te beleggen in schatkistcertificaten, brachten de stortingen op de speciale rekening per saldo geen achteruitgang van de liquiditeitspositie van de Staat teweeg. Deze werd eerst aangetaast op het moment waarop de particuliere banken hun bezit aan schatkistcertificaten naar de centrale bank afstootten, teneinde aan de credietaanvragen van het bedrijfsleven te kunnen voldoen. De stortingen op de speciale rekening leidden er dan toe, dat de Staat, voor de financiering van de normale overheidsuitgaven, een beroep moest doen op de gelimiteerde credietfaciliteiten, welke hem ingevolge de overeenkomst van 14 September 1948 door de bank werden verleend. Deze credietmarge was echter reeds gereduceerd als gevolg van de herdiscontering van schatkistcertificaten van het particuliere bankwezen. De vorming van de speciale rekening droeg er derhalve toe bij om — zij het op indirecte wijze — een koopkrachtexpansie in het binnenland te beperken.

Tijdens de besprekingen in de O.E.E.S. inzake de voortzetting van de E.B.U. na Juni 1952 werd een regeling getroffen, welke beoogde de extreme credietverlening van België aan de E.B.U. voor een aanzienlijk

deel te reduceren. Op dat moment (Juli 1952) beliep de vordering buiten het quotum Bfr. 11,1 mrd; de daartegenover door de Schatkist en exportindustrieën geaccumuleerde saldi op geblokkeerde rekeningen waren resp. Bfr. 6,6 mrd en Bfr. 4,5 mrd groot.

Krachtens het Accoord van Parijs van 30 Juni 1952 werd de vordering op de E.B.U. boven het quotum tot een bedrag van Bfr. 4 mrd omgezet in goud en dollars, terwijl voorts Bfr. 2,5 mrd van de vordering werd afgeschreven ten gunste van Engeland en Frankrijk ter dekking van door België in deze landen te plaatsen militaire orders. In samenhang met deze gedeeltelijke afwikkeling van het aan de E.B.U. verleende additioneel crediet werd de door de Staat bij de N.B.B. aangehouden speciale rekening geliquideerd en loste de Staat voor een bedrag van Bfr. 4 mrd aan schatkistcertificaten af, welke bij de centrale bank waren ondergebracht ingevolge de overeenkomst van September 1948. Dientengevolge werd de door de bank aan de Staat ter beschikking gestelde credietmarge met een overeenkomstig bedrag verruimd.

Op grond van het bovenstaande verminderde de vordering van België op de E.B.U. (voor zover het quotum te boven gaande) van Bfr. 11,1 mrd tot Bfr. 4,6 mrd. Van dit laatste bedrag werd voorts Bfr. 2,5 mrd geconsolideerd in een 2 $\frac{1}{4}$ pCt lening, welke van Juni 1953 af in 5 annuïteiten wordt afgelost. Teneinde België in staat te stellen deze geconsolideerde vordering te mobiliseren, werd voor een overeenkomstig bedrag aan trekkingsrechten op het I.M.F. toegekend.

De overeenkomst van Parijs bracht derhalve de door België boven het oorspronkelijke quotum aan de E.B.U. verleende credieten terug tot een bedrag van Bfr. 2,1 mrd.

Op 28 November 1952 kwamen de bank en de Minister van Financiën onder andere overeen, dat de bank ook deelnam aan deze laatste credietverlening, d.w.z. ten belope van het niet-geconsolideerde deel van het op 30 Juni 1952 uitstaande additioneel crediet. De bank verleende haar tussenkomst echter slechts indien en naar de mate waarin de credietverlening aan de E.B.U. het fonds van de geblokkeerde exportopbrengsten overtrof. Met ingang van 1 November 1953 werd deze regeling vervangen door een nieuwe overeenkomst tussen bank

en Staat van 7 October 1953, volgens welke het bedrag, waarvoor de bank ten hoogste zal deelnemen in de credietverlening buiten het quotum aan de E.B.U., werd teruggebracht van Bfr. 2,1 tot Bfr. 1 mrd. In verband met de verlaging van de zgn. „afhoudingen” ten laste van exporteurs heeft de bank er onlangs in toegestemd de limiet voor haar deelneming in de extreme credietverlening aan de E.B.U. met Bfr. 500 mln tot Bfr. 1,5 mrd te verhogen. Het is op grond van bovengenoemde regelingen, dat de Staat sinds November 1952 tot dusverre niet langer voorzieningen heeft behoeven te treffen in verband met de extreme credietverlening aan de E.B.U. Dit laatste houdt o.a. in, dat zijn credietmarge bij de centrale bank uit dezen hoofde niet meer werd aangetaast.

In tabel IV is een aantal gegevens opgenomen betreffende de ontwikkeling van de credietverlening boven het quotum en de wijzen, waarop daarin werd voorzien.

TABEL IV.

Credietverlening aan E.B.U. boven quotum a)

(in miljarden Bfr.)

Datum	Credietver- lening binnen quotum	Credietver- lening buiten quotum	In de credietverlening buiten quotum werd voorzien door		
			Schatkist	Part. bedr. leven	N.B.B. (over- cenk. 28 Nov. 1952)
ult. Dec. '51	10,1	5,1	4,0	1,1	—
ult. Juni '52	10,1	11,1	6,6	4,5	—
ult. Dec. '52	10,1	4,9	—	3,9	1,0
1 April '53	10,1	4,7	—	3,4	1,3
2 Juli '53	10,1	3,9	—	3,1	0,8
1 Oct. '53	10,1	3,3	—	3,0	0,3
31 Dec. '53	10,1	3,3	—	2,8	0,5 b)

a) Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting van de Nationale Bank van België. Jaarverslagen van de Nationale Bank van België over 1951 en 1952.

b) Ingevolge de overeenkomst van 7 October 1953. Sinds 29 October 1953 wordt deze rekening in de weekstaten van de N.B.B. niet langer afzonderlijk opgenomen.

Indien echter de blokkering ten laste van het bedrijfsleven in de loop van 1954 geleidelijk komt te vervallen — zoals reeds in het vooruitzicht is gesteld — en de bank haar deelneming niet langer vergroot, zal de Staat opnieuw moeten deelnemen in de extreme credietverlening aan de E.B.U. en wel voor een bedrag, waarmee deze laatste de tussenkomst van de N.B.B. (thans maximaal Bfr. 1,5 mrd) dan zal te boven gaan.

*s-Gravenhage.

Drs J. W. VREDENBERG v. d. HORST.

Belegging van de reserves der wachtgeld- en werkloosheidsverzekering

In dit artikel wordt aandacht gevraagd voor het beleggingsprobleem van de reserves ingevolge de Werkloosheidswet. Zoals bekend worden deze reserves gevormd doordat ten minste 20 pCt van de jaarpremie in de wettelijke reserve moet worden gestort, totdat een maximum van 2 x de jaarpremie ad f 460 mln op basis van de premie in 1952/53 is bereikt. Ten gevolge van gunstig gestelde premien en niet bijzonder omvangrijke werkloosheid is meer gereserveerd dan wettelijk is voorgeschreven, zodat per 1 Juli 1953 ca f 100 mln aanwezig was, welk bedrag in verband met de huidige relatief geringe winterwerkloosheid verder aangroeit. Op deze wijze komen de voor de verzekering nodig te achten reserves snel bijeen, maar de belegging dezer reserves kan in bepaalde omstandigheden tot moeilijkheden leiden.

De belegging dient te geschieden volgens de door de

Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid in de Staatscourant van 15 Januari 1953 gegeven richtlijnen. Het gaat daarbij om zeer grote bedragen, aangezien ten tijde van het bereiken van het maximum der wettelijke reserve naast f 115 mln, die op korte termijn moet worden belegd, f 345 mln voor belegging op lange termijn in aanmerking komt. Volgens deze richtlijnen mogen de reserves der wachtgeldfondsen op korte termijn en met toestemming van het Algemeen Werkloosheidsfonds ook op lange termijn worden belegd, mits dit geschiedt in de daarvoor aangewezen waarden. Voor het Algemeen Werkloosheidsfonds gelden dezelfde regelen, alleen met dit verschil, dat voor zover een bedrag ter hoogte van een halve jaarpremie op korte termijn is belegd, dit fonds in overleg met zijn commissie voor advies zelf over de belegging op lange termijn mag beslissen, voor zover

een keuze wordt gedaan uit de in de richtlijnen aangegeven waarden.

Voor de belegging op korte termijn worden in de richtlijnen genoemd, storting in rekening courant bij de Schatkist, in kasgeldleningen van enkele met name genoemde overheidsinstellingen, mits de looptijd der lening niet langer is dan drie maanden en in belening op onderpand van effecten, die als zodanig door De Nederlandsche Bank zijn toegelaten.

Belegging op lange termijn kan geschieden in ter beurze van Amsterdam genoteerde in de richtlijnen aangewezen waarden, zoals schuldbewijzen der Nationale Schuld, schuldbrieven ten laste van overheidsorganen, pandbrieven voor zover deze in aanmerking komen voor belegging van de gelden der Rijkspostspaarbank, schuldbrieven ten laste van Nederlandse ondernemingen en schuldbrieven gewaarborgd door het recht van eerste hypotheek op onroerende goederen in Nederland geleggen.

Omstreeks 1 Juli 1953 gaf het Algemeen Werkloosheidsfonds aan de wachtgeldfondsen in het algemeen een vergunning om overschotten welke tot eind 1953 zouden ontstaan in de wettelijke en niet wettelijke reserve tezamen te beleggen in ter beurze genoteerde obligaties, waarvan de gemiddelde looptijd op het moment van aankoop niet langer is dan 12 jaar. De andere helft zou op korte termijn moeten worden belegd, aangezien — zo deelde het Algemeen Werkloosheidsfonds mede — in verband met de bijzondere aard van het werkloosheidsrisico een belangrijk deel van de middelen van de wachtgeldfondsen liquide dient te worden gehouden.

Het resultaat van dit redelijk lijkende voorschrift is opvallend. In de praktijk bleek namelijk spoedig dat vrijwel alleen 3 pCt Nederland investeringscertificaten en de lening 3 pCt Nederland 1962/64 aan de gestelde eisen voldeden. Aangenomen mag dan ook worden, dat de meeste wachtgeldfondsen deze waardepapieren met de meeste spoed hebben gekocht, hetgeen mede oorzaak is geweest dat de koers van investeringscertificaten, die op 1 Juni 1953 nog 97½ pCt bedroeg, op 2 November jl. tot 100 15/16 pCt was gestegen en sedertdien tot aan het einde van het jaar op hetzelfde niveau is gebleven. Deze transacties hadden repercussies op de gehele markt voor risicomijdend kapitaal, zoals o.a. blijkt uit de stijging van de koers der staffelling Nederland 1947. Indien de wachtgeldfondsen thans op grote schaal tot verkoop van deze investeringscertificaten zouden overgaan is te verwachten, dat aanzienlijke koersverliezen zullen worden geleden.

Er is o.i. aanleiding deze eerste ervaring te zien als een teken aan de wand. Men moet er nl. op rekenen, dat in geval van verkoop van effecten op grote schaal in tijden van grote werkloosheid bijv. in een conjuncturele depressie aanmerkelijke koersdaling zal optreden. Indien deze verkopen op korte termijn plaatsvinden is niet zeker, dat steeds gegadigden zullen worden gevonden, die bereid zijn het gehele aanbod op te nemen. Een deel van het aanbod zal als het ware boven de markt blijven zweven en een verdere druk op de koersen uitoefenen. Deze koersdalingen zullen ten gevolge van de interdependentie op de effectenmarkt spoedig de koersen van andere effecten met zich slepen. Een tweede gevolg is, dat met de effecten, welker koers is gedaald, meer rente dan tot dusver kan worden gemaakt, waardoor weer kopers worden aangetrokken. Het nieuwe evenwicht zal op een ander niveau komen te liggen, dat wordt gekenmerkt door lagere koersen en hogere rente. Daarin

zal voor de fondsen echter nimmer een aanleiding zijn gelegen om hun verkopen te stoppen. De fondsen liquideren hun beleggingen immers om aan hun verplichtingen te voldoen.

Het lijkt ons wenselijk er tijdig op te wijzen, dat de Overheid het niet zover zal mogen laten komen en in tijden van grote werkloosheid bereid zal moeten zijn èn in het belang der verzekering èn in het belang der effectenbeurs om het van de fondsen afkomstige massale aanbod van beleggingen uit de markt te nemen tegen de geldende beurskoers. Zij voert daarmede een politiek, die kan worden gezien in het kader der in de depressie toe te passen open marktpolitiek. Wanneer men er niet op zou mogen rekenen, dat de Overheid bereid zou zijn om in benarde tijden een dergelijke maatregel te treffen zou belegging van de reserves der verzekering op lange termijn o.i. ternauwernood verantwoord zijn.

Verschillen tussen de bestemming van de reserves van de werkloosheidsverzekering en de pensioenverzekering, die van betekenis zijn voor de belegging dezèr reserves.

Wanneer wij de richtlijnen voor de belegging der reserves ingevolge de Werkloosheidswet nader bezien valt het op, dat de regelen voor lange termijnbeleggingen grote overeenstemming vertonen met de voorschriften der Beleggingswet. Dit is bevredemd omdat aan de beleggingen van de reserves der wachtgeld- en werkloosheidsverzekering uiteraard geheel andere eisen behoren te worden gesteld dan aan de beleggingen van het Burgerlijk Pensioenfonds, de Rijkspostspaarbank en de Girodienst, waarvoor de Beleggingswet is geschreven. De voorwaarden der Beleggingswet zijn in het laatste geval doeltreffend, omdat de volgens voorschriften aangegeven leningen waarborgen dat genoemde instellingen ten allen tijde in staat zijn hun in guldens luidende contractuele verplichtingen na te komen. Zij volgen daartoe een eenvoudig recept door deel te nemen in emissies of de leningen bij een gunstige koers op de beurs te kopen en de tijd af te wachten tot deze uitloten of aflossen. De geldgevers zijn aldus zeker, dat zij de hoofdsom terug ontvangen en een vaste rente maken, waarmede bij de vaststelling der tarieven rekening kan worden gehouden. Het koersverloop is in dit geval van ondergeschikte betekenis.

Dit recept gaat voor de belegging van de reserves der wachtgeld- en werkloosheidsverzekering niet op. Aan deze beleggingen moeten geheel andere eisen worden gesteld. Deze reserves hebben naar hun aard een andere bestemming dan de belegde gelden van het Burgerlijk Pensioenfonds en de Rijkspostspaarbank. Zij dienen niet om de hoofdsom van met bepaalde personen aangegane verplichtingen veilig te stellen en de rente die ten grondslag ligt aan tarieven te verkrijgen, maar om bij grote werkloosheid uitkeringen te doen aan werklozen, wier aantal en individualiteit van tevoren niet vaststaat. *De eis, dat de hoofdsom der belegde gelden in ieder geval behouden moet blijven door toepassing van de regel guldenscontract tegenover guldenscontract, behoeft derhalve o.i. voor de belegging van de reserves der wachtgeld- en werkloosheidsverzekering, juridisch gesproken, niet te worden gesteld, ofschoon daarnaar uiteraard behoort te worden gestreefd.* Deze eis kan ook om economische redenen op die wijze niet worden verwezenlijkt. De aard dezer fondsen, die de noodzakelijkheid van gedwongen verkoop op een onbekend tijdstip meebrengt met de daarbij optredende koerswinsten resp. koersverliezen, maakt immers iedere mogelijkheid tot garantie

van de hoofdsom der op lange termijn belegde gelden illusoir. Deze garantie kan ook belegging volgens de huidige richtlijnen niet geven.

Uitbreiding van de richtlijnen inzake belegging reserves W.W.

Het karakter van de reserves W.W. brengt mede, dat er o.i. aanleiding is om uitbreiding te geven aan de in de richtlijnen genoemde beleggingsmogelijkheden, waarvoor als criterium kan worden gesteld, dat de aan te wijzen waarden in een ruime markt verhandelbaar zijn, opdat ontwrichting der effectenmarkt bij verkoop op grote schaal zoveel mogelijk wordt voorkomen. En voorts dat de aan te wijzen waarden niet te zeer conjunctuurgevoelig zijn. Aan deze criteria voldoen de meeste in de richtlijnen genoemde waarden. Hun aantal en omvang is echter niet groot genoeg om het gevaar van koersstijging bij koop en koersdaling bij verkoop, alsmede verstoring der rentemarkt tegen te gaan. Door de fondsen groter vrijheid bij de keuze hunner beleggingen te laten, zou men spreiding der beleggingen over een groot aantal deelmarkten kunnen bevorderen. In verband daarmee zullen wij trachten de gevolgen na te gaan van het geven van uitbreiding aan de in de richtlijnen genoemde beleggingssoorten. Onroerende goederen kunnen daarbij gevoelig buiten beschouwing blijven, omdat gedwongen verkoop bijna steeds tot verliezen leidt. Ook aandelen zijn in het algemeen voor dit doel minder aantrekkelijk, omdat zij sterk conjunctuurgevoelig zijn en de kans niet gering is, dat de koersen laag staan in tijden dat de fondsen in verband met grote werkloosheid tot verkoop moeten overgaan. Misschien zou men gunstiger verwachtingen mogen hebben van een beperkt bezit van preferente aandelen van zeer grote ondernemingen, die in een ruime

markt verhandelbaar zijn. Voorts zouden misschien in aanmerking komen certificaten van eerste klasse beleggingsmaatschappijen, waarmee echter niet meer dan een kleine uitbreiding der beleggingsmogelijkheden zou zijn te bereiken. Deze maatschappijen streven er naar door een goede risicoverdeling in de samenstelling hunner portefeuille en een actief beheer de deelneming in de door hen uitgegeven certificaten aantrekkelijk te maken.

Ten slotte zou belegging in buitenlandse waarden niet uit de weg behoeven te worden gegaan. De fondsen nemen dan welbewust een valutarisico op zich. Dit risico, dat ook zijn gunstige kanten heeft (de koers van de dollar was f 1,88 vóór de oorlog en thans f 3,78), is voor de fondsen aanvaardbaar omdat voor hen niet geldt de regel: guldenscontract tegenover guldenscontract. Voor belegging in buitenlandse waarden, vooral in obligaties die met zorg moeten worden gekozen, zou, althans voor zover de beurshandel dit toelaat, temeer aanleiding kunnen zijn, omdat onze nationale markt te beperkt moet worden geacht om zonder aanmerkelijk koersverlies de schokken op te vangen, die van een omvangrijk aanbod van binnenlandse fondsen in tijden van grote werkloosheid is te verwachten.

Wanneer men voor ogen houdt, dat belegging per effect beperkt behoort te zijn zal naarmate het kapitaalverkeer met het buitenland ruimer wordt, en dientengevolge de keuze ruimer wordt, de mogelijkheid toenemen om een zekere risicospreiding in de belegging van bedoelde reserves te brengen. De fondsen zullen dan in staat zijn een actieve beleggingspolitiek in overeenstemming met het karakter dezer reserves te voeren. Daartoe zullen echter eerst de richtlijnen in bovenbedoelde zin moeten worden gewijzigd.

Amsterdam.

J. H. VAN HOLTHE TOT ECHTEN.

Nieuwe ontwikkelingen bij de collectieve afzetbevordering van tropische landbouwproducten

Sinds wij 3 jaar geleden in een artikel „De internationaal georganiseerde afzetbevordering van tropische landbouwproducten”¹⁾ een beschrijving gaven van de organisaties en instituten ter verruiming van de afzetmogelijkheden in het bijzonder van de natuurrubber en de thee, hebben zich op dit gebied geen principiële, doch wel een aantal praktische veranderingen voorgedaan die o.i. het vermelden waard zijn.

Rubber.

Ter aanzien van de rubber is er het minst veranderd. De belangrijkste productielanden blijven hun instituten voor afzetresearch en verbruiksontwikkeling in stand houden. De coördinatie der werkzaamheden dier instituten²⁾ — waarvan 2 van de zijde van Indonesië, t.w. het Indonesisch Instituut voor Rubberonderzoek (I.N.I.R.O.) te Bogor en de Rubber-Stichting te Delft — blijft gehandhaafd door middel van de International Rubber Research Board (I.R.R.B.) en het nauw daarmee verbonden International Rubber Development

Committee (I.R.D.C.), beide zetelend in Londen. De productielanden, c.q. de producenten der natuurrubber, dragen zorg voor de financiering der werkzaamheden op basis van de jaarlijkse begrotingen der instituten.

In Indonesië is dit de belangrijkste taak van het Centraal Rubber Fonds, welks bestuur aan de hand der begrotingen van het I.N.I.R.O. en de Rubber-Stichting jaarlijks de eenheidsbedragen per kg vaststelt welke door de ondernemingen bij afvoer van de rubber van de onderneming, door de bevolkingsrubber bij de uitvoer, betaald moeten worden. Voorts is in het internationale verband de financiering geregeld van het Natural Rubber Bureau in de Verenigde Staten. Hoewel aan laatstgenoemd Bureau ook technici verbonden zijn, bijv. op het gebied van de toepassing van natuurrubber bij de aanleg van wegen, ligt bij dat Bureau het accent meer op publiciteit in algemene termen met betrekking tot de natuurrubberbelangen, deze gesteld tegenover de publiciteit op het gebied der synthetische rubbersoorten. Deze activiteiten (frappez, frappez toujours) worden gericht op de publieke belangstelling voor en op het vergroten van de kennis van de zaak van de natuurrubber, dat is, in economisch opzicht, de primaire zaak van Zuid-Oost-Azië.

Die zaak van Zuid-Oost-Azië is gecompliceerd en

¹⁾ „E.-S.B.” van 28 Maart 1951, no 1767.

²⁾ British Rubber Producers, Research Association, British Rubber Development Board, Institut Français du Caoutchouc, Indonesisch Instituut voor Rubberonderzoek, Rubber-Stichting, Institut des Recherches sur le Caoutchouc en Indochine, Rubber Research Institute of Malaya.

uitermate moeilijk naar waarheid te typeren. Niettemin zijn de uiterlijke problemen ervan in algemene zin bekend. De wankel economische en financiële constellatie dier landen en gebieden, die worstelen met de verwarring van een overgangperiode tussen enerzijds een oude, anderzijds een groeiende nieuwe maatschappelijk-economische structuur en een gewijzigd maatschappelijk-economisch doel, staat in het algemeen wel meer of minder duidelijk voor ogen. Een van de oorzaken en kenmerken ervan is een tekort aan denken en daden op de langere termijn, een ontoereikend besef van de noodzaak van continuïteit, van budgetteren, sparen, reserveren. Hiertegegenover staat vaak een grote daadkracht en een bereidheid om offers te brengen ten behoeve van een productieproces van beperkte tijdsduur.

Wij denken in het bijzonder ook aan Indonesië als wij het juist daarom verheugend noemen, dat de in internationaal verband nagestreefde afzetverruiming van rubber en thee behouden is gebleven. Men kan hierbij immers geen élatante resultaten op korte termijn verwachten; de rentabiliteit kan niet in termen van verlies en winst worden gemeten en alleen bij handhaving van een goede teamgeest in dit internationaal verband, is, vooral bij de rubber, een efficiënte coördinatie, c.q. arbeidsverdeling, tussen de verschillende instellingen op dit gebied bereikbaar. Dit soort werkzaamheden kan voor een product als rubber alleen profijtelijk en dus economisch gerechtvaardigd zijn bij een voldoende ver gaande samenwerking tussen de betrokken productielanden. Het gaat hier niet om het pousseren van een nationaal (merk)artikel, maar om een primaire grondstof, haar technologische en economische toepassingsmogelijkheden en haar positie in de verhoudingen van de wereldproductie, de wereldconsumptie en de concurrentie van het synthetisch product, dit alles nu en in de komende jaren.

Hoewel de organisatie van de afzetbevordering van natuurrubber dus vrijwel ongewijzigd is, doen de gewijzigde omstandigheden in Indonesië zich toch ook op dit terrein gevoelen. Indonesië, dat zich zeer bewust is van zijn eigen belangen en verlangend is bloeiende nationale bedrijven te bezitten, staat kritisch tegenover elk stukje verleden dat blijft voortbestaan. Het realiseert zich, dat, naast de ondernemingsrubber, de bevolkingsrubber zich aanzienlijke bijdragen getroost voor de afzetbevordering en het vraagt zich af welke baten tegenover deze kosten staan. De instituten, die door de bijdragen van de producten in Indonesië worden gefinancierd (I.N.I.R.O. en Rubber-Stichting) maken deel uit van de internationale coördinatie. Kan het zich daarop en op het inzicht der instituten zelf verlaten? Of moet meer in eigen hand worden genomen, aangestuurd worden op vooral tastbare resultaten van het werk, dat niet in de laatste plaats de belangen der bevolkingsrubberproductenten moet dienen?

Het zou kortzichtig zijn als Indonesië in de moeilijke overgangperiode waarin het land verkeert, een definitief antwoord op deze vragen zou willen geven, resp. hervormingen zou willen forceren. Kortzichtig zou het daartegenover ook zijn, de oren te sluiten voor een kritisch geluid voor zover dit emaneert uit een weloverwogen wens de werkzaamheden der instituten zo nauw mogelijk te doen aansluiten bij de belangen van een zo belangrijk productieland als Indonesië.

O.i. dient Indonesië de consequenties te aanvaarden van het in internationaal verband georganiseerd zijn van de hier bedoelde werkzaamheden ten bate van de natuurrubber als geheel. Is de meergenoemde coördinatie van

werkelijke betekenis voor de werkverdeling der instituten, dan dient deze „planning”, eenmaal gefiatteerd, als de basis der werkzaamheden der „nationale” instituten ook werkelijk als zodanig te worden aanvaard. Accepteert men voorts het uitgangspunt, dat alleen de afzetbevordering van de natuurrubber als geheel (ondernemings- plus bevolkingsrubber) zin kan hebben, dan zal men aan de werkzaamheden der eigen instituten geen andere criteria behoren aan te leggen.

Hier staat tegenover, dat aan de productielanden, c.q. de rubberproducenten, regelmatig en in ieder geval bij het voorleggen van de begrotingen aan de nationale bestuurs- of financieringsorganen, inzicht dient te worden verschaft betreffende de werkverdeling, de taakstellingen en de betekenis der voorgenomen werkzaamheden. Voorts zal in het internationale verband steeds rekening moeten worden gehouden met de per productieland beschikbare geldmiddelen, die gedeeltelijk in de vorm van deviezen moeten worden gefourneerd. Van niet geringere betekenis is een regelmatige taakverantwoording der instituten, waarbij vooral met het belichten van de economische en commerciële facetten, meer dan met het vermelden van de technologische en chemische facetten, in een behoefte wordt voorzien.

Indien aan deze voorwaarden wordt voldaan bestaat o.i. geen behoefte aan een, altijd improductieve, propaganda voor de propaganda. De producenten van natuurrubber of hun representanten (bij de Indonesische bevolkingsrubber zijn dit thans nog overwegend overheidsorganen en -dienaren) getuigen echter in toenemende mate van het verlangen, over indicaties te beschikken waarop een oordeel over de rentabiliteit der werkzaamheden als geheel en in hun onderdelen, gebaseerd kan worden. Dit is van hen een goed recht, voor de instituten zelf een moeilijke, nimmer geheel te vervullen opgave. Deze realiteit mag in geen van beide aspecten worden miskend.

Een overzicht van de eenheidsbedragen der na-oorlogse jaren in centen per 100 kg rubber, geheven in Indonesië ter financiering van de afzetresearch en de afzetbevordering, en de heffingen ten behoeve van de productie-research (proefstations³⁾), geven wij met het volgende staatje⁴⁾:

R u b b e r	van ondernemingen		van bevolking.	
	research/ propaganda	proef- stations	research/ propaganda	proef- stations
1 Febr. t/m 31 Dec. 1948	60	63	60	—
1 Jan. t/m 31 Dec. 1949	60	70	60	—
1 Jan. t/m 31 Mrt 1950	70	85	70	—
1 April t/m 30 Apr. 1950	70	200	70	—
1 Mei t/m 31 Dec. 1950	130	200	130	—
1 Jan. t/m 30 Apr. 1951	155	240	155	—
1 Mei t/m 31 Dec. 1951	270	240	270	—
1 Jan. t/m 31 Dec. 1952	270	240	270	—
1 Jan. t/m 31 Dec. 1953	270	240	270	—
1 Jan. t/m 31 Dec. 1954	270	240	270	—

De productietaxatie 1954 voor de ondernemingsrubber is 316 mln kg, voor de bevolkingsrubber 400 mln kg. Het Centraal Rubber Fonds⁵⁾ verwacht derhalve in 1954 te ontvangen ten behoeve van de financiering der

³⁾ Uitsluitend de proefstations der Centrale Proefstations Vereniging (overjarige ondernemingscultures en tabak in Indonesië, exclusief in de gebieden S.O.K., Atjeh en Tapanuli).

⁴⁾ De aanzienlijke verhogingen der eenheidsbedragen na 31 Maart 1950 vinden hoofdzakelijk hun verklaring in de Indonesische monetair maatregelen; het ongewijzigd blijven der eenheidsbedragen sinds 1 Mei 1951 is ten dele een weerspiegeling van de verminderde draagkracht van producenten als gevolg van algemene kostprijsstijgingen.

⁵⁾ Het ligt in de bedoeling binnenkort bij wettelijke regeling het Centraal Rubber Fonds te splitsen in een Fonds dat uitsluitend te maken zal hebben met de financiering van de proefstations der Centrale Proefstations Vereniging en een „Dana Karet”, bedoeld als centraal bestuurs- en financieringsorgaan voor het I.N.I.R.O. en de Rubber-Stichting.

afzetresearch en propaganda circa Rp. 8.532.000 van de ondernemingsrubber en circa Rp. 10.800.000 van de bevolkingsrubber.

In deze maand zal in Indonesië een conferentie worden gehouden van de International Rubber Research Board, het International Rubber Development Committee en de verschillende research-instituten. Uit het hierboven vermelde kan men terecht afleiden, dat deze conferentie van grote betekenis kan zijn voor de gehele aangelegenheid der internationale afzetbevordering van natuurrubber. Het is in de bestaande, zeer moeilijke en met veel verwarringen beladen overgangperiode waarin de productielanden zich bevinden van primair belang, dat in de schaduw van de Hevea Brasiliënsis zelf, in internationale kring van gedachten wordt gewisseld. Dient het zwaartepunt der afzetbevordering inderdaad in de consumptiegebieden te liggen, de zaak der natuurrubber is de primaire zaak van Zuid-Oost-Azië, hoe de situatie daar ook feitelijk moge zijn.

Thee.

Ten aanzien van de afzetbevordering van thee heeft India de belangrijkste stem in het kapittel. Dat kapittel is echter niet meer de International Tea Market Expansion Board (I.T.M.E.B.; zetel in Londen). India is namelijk in 1952 uit de I.T.M.E.B. getreden, daarin gevolgd door Indonesië. Als internationale organisatie wordt de I.T.M.E.B. nu nog slechts door 3 producentenlanden: Ceylon, Pakistan en Oost-Afrika in stand gehouden.

De oorzaak van deze ontwikkeling moet hoofdzakelijk worden gezocht bij de naar het oordeel van India en Indonesië onvoldoende rentabiliteit van de in het I.T.M.E.B.-verband gevoerde theepropaganda; de hoge kosten deden genoemde landen meer verwachten van rechtstreeks het doel dienende activiteiten en de resultaten daarvan dan de praktijk hun te zien gaf. Voorts werd de sterke bestuurscentralisatie — de leiding van de gehele organisatie zetelend in Londen — niet meer in overeenstemming met de omstandigheden geacht. India besloot zijn eigen weg te gaan en vond Indonesië daarbij aan zijn zijde.

In zekere zin werd de I.T.M.E.B. toch nog posthume lof gebracht: de Tea Association of the U.S.A. aarzelde niet India, Ceylon en Indonesië terstond voor te stellen de theepropaganda te continueren en wel in de vorm van een Tea Council of the U.S.A., waarin de productielanden en zij, de theepakkers, tezamen zitting zouden hebben. De Amerikaanse pakkers spraken zich aldus positief uit over de betekenis der propaganda voor thee in het algemeen, welke propaganda naar hun oordeel haar nut had bewezen. India, Indonesië en Ceylon stemden met de voorstellen der pakkers in; reeds in Maart 1953 was de oprichting van de Tea Council of the U.S.A. een feit.

Algemeen bestaat de indruk, dat deze samenwerking in organisatorische, financiële en commerciële zin tussen de belangrijkste productielanden en de groothandel (theepakkers) in 1953 zeer succesvol is geweest. De campagnes ter stimulering van het verbruik van „iced tea” (circa 35 gewichtsprocenten van het totale verbruik) in het warme, van „hot tea” (circa 65 gewichtsprocenten) in het koude seizoen, hebben het stempel gedragen van praktisch, zakelijk inzicht, zowel wat de kennis van deze beide, geheel van elkaar verschillende, markten voor thee, als wat de meest effectieve wijzen van het bereiken van de consumenten betreft. Wat een uitsluitende combinatie van productielanden zeer veel moeite en geld kost — het voor de propaganda-acties winnen van hen

die in detail de thee verkopen (hetzij in onbereide, hetzij in bereide vorm) — wordt door de samenwerking met de groothandel zeer veel vergemakkelijkt. De breed opgezette campagnes evenaren de reclamecampagnes voor andere, de thee beconcurrerende dranken. In 1953 is aan deze propaganda in de Verenigde Staten door de theepakkers voor \$ 540.000, door India, Ceylon en Indonesië resp. voor \$ 450.000, \$ 350.000 en \$ 50.000 bijgedragen. De voor 1954 beschikbare fondsen zullen vermoedelijk nog iets meer bedragen. Indonesië neemt daarvan \$ 55.000 voor zijn rekening.

Het is uiteraard ook in de Verenigde Staten niet mogelijk aan te geven in hoeverre de toegenomen theeconsumptie (de importen en de groothandelsomzetten in de periode 1-10-1952/30-9-1953 overtroffen met resp. 12 pCt en 9 pCt de overeenkomstige cijfers van 1951/52) kan worden toegeschreven aan de gevoerde propaganda. Welhaast zeker is, dat de hoge koffieprijs het thee-verbruik gunstig hebben beïnvloed.

Niettemin is deze vorm van internationale samenwerking in een bepaald consumptieland een opmerkelijk voorbeeld van hetgeen bereikt kan worden, wanneer belanghebbenden van opeenvolgende trappen van een bedrijfskolom, verenigd het gemeenschappelijk belang van consumptievergroting doelbewust nastreven. Evenals bij de rubber is het verschijnsel des te opmerkelijker als men het ziet in het licht van de eerder aangeduide problemen van de overgangstijd waarmede de productielanden in Zuid-Oost-Azië te kampen hebben.

Niet onvermeld mag blijven, dat Ceylon — mogelijk binnenkort samen met India — o.a. in Canada de propaganda voor thee continueert en dat in het verkleinde I.T.M.E.B.-verband ook nog propaganda in andere landen wordt gevoerd.

India's bereidheid om, landsgewijze, in gecontinueerde of nieuwe propagandacampagnes te participeren, is ook gebleken bij de reeds sedert langere tijd in Nederland in voorbereiding zijnde nieuwe organisatie. Naar het voorbeeld van de Verenigde Staten beogen namelijk Indonesische/Nederlandse theebelanghebbenden en de theepakkers verenigd in de Unie van Koffiebranders en Theepakkers, tot oprichting te komen van een Stichting Het Theebureau voor Nederland. Hiertoe is besloten na een gehouden markt(opinie-)onderzoek, waarvan de uitslag voldoende grond heeft gegeven aan de verwachting, dat met een op de juiste wijze gevoerde propaganda, de theeconsumptie ook in Nederland gunstig kan worden beïnvloed. India heeft te kennen gegeven aan deze propaganda te willen deelnemen tegen betaling in 1954 van een gelijk bedrag als door Indonesië wordt gefourneerd, t.w. Nf 150.000. Ook in Nederland zal dus vermoedelijk binnenkort een internationale samenwerking ter bevordering van de thee-afzet opnieuw tot stand zijn gekomen.

Een staatje ^{*)}, analoog aan dat van de rubber, doet zien welke bijdragen in centen per 100 kg thee, door het Centraal Thee Fonds van de theeproducenten in Indonesië zijn en worden geheven; de bijdragen ten behoeve van de financiering van proefstations zijn wederom ter vergelijking opgenomen.

Aangezien de productietaxatie 1954 voor ondernemings-thee 33,6 mln kg, voor thee van de bevolking 6 mln kg bedraagt, verwacht het Centraal Thee Fonds in 1954 in totaal bruto Rp. 1.623.600 voor de theepropaganda beschikbaar te zullen hebben. Hiervan zal voor de propaganda in de Verenigde Staten en in Nederland circa Rp. 1.410.000 benodigd zijn.

^{*)} Zie noot 4.

Thee	van ondernemingen		van bevolking	
	research/ propaganda	proef- stations	research/ propaganda	proef- stations
1 Febr. t/m 31 Dec. 1948	120	46	120	23
1 Jan. t/m 31 Dec. 1949	150	200	150	100
1 Jan. t/m 31 Dec. 1950	150	250	150	125
1 April t/m 31 Dec. 1950	350	500	350	250
1 Jan. t/m 31 Dec. 1951	410	350	410	175
1 Jan. t/m 31 Dec. 1952	410	350	410	175
1 Jan. t/m 31 Dec. 1953	410	350	410	175
1954	410	350	410	175

Koffie.

De ontwikkelingen met betrekking tot de koffie gaan enigszins aan Indonesië voorbij. Met zijn geringe aandeel in de wereldexport (in 1952/53 naar taxatie circa 0,7 pCt), is Indonesië een figurante op het wereldkoffietoneel. Het ter gelegenheid van de 100ste verjaardag van de Staat Parana (Brazilië) in Januari 1954, aldaar te houden Wereld Koffie Congres heeft hier te lande dan ook maar weinig aandacht gekregen.

Het valt op, dat de organisatoren van dit, alle sectoren van de koffieproductie, de -verwerking en de -handel omvattend, Congres o.a. willen trachten een „world coffee publicity program” tot stand te brengen. Een van hun argumenten is, dat juist de gunstige marktpositie van de koffie en de daaruit resulterende hoge prijzen, tot consumptievermindering kunnen leiden, terwijl zij voorts van oordeel zijn, dat een laag koffieverbruik per hoofd in bepaalde landen, door middel van propaganda zal kunnen worden vergroot.

Zou een internationale organisatie ter bevordering van de koffie-afzet tot stand komen, dan zou dit voor de koffie een novum zijn, indien wij althans afzien van de activiteiten van het in 1937 opgerichte Pan American

Coffee Bureau, dat de afzetbevordering van Zuid-amerikaanse koffie in de Verenigde Staten tot doel heeft.

De gedachte, dat een in een zo ruim mogelijk internationaal verband georganiseerde afzetbevordering van een (tropisch) landbouwproduct van reëel nut kan zijn voor de algemene marktpositie van dat product, blijkt in ieder geval ook te leven in grote koffie producerende landen.

Indonesië heeft na de oorlog geen koffiepropaganda meer gevoerd. De binnenlandse propaganda van vóór de oorlog is niet herleefd. Het Centraal Koffie Fonds heeft laatstelijk in 1952 nog een bijdrage van 25 ct per 100 kg van de koffieproducenten geheven in verband met een eventuele, echter achterwege gebleven, hervatting dier binnenlandse propaganda.

Slot.

De idee, dat „research” en „sales promotion” ook bij tropische landbouwproducten waardevolle partners zijn van de voortbrenging zelf, blijkt niet verloren te zijn gegaan in deze moeilijke jaren, welke verschillende der betrokken productielanden en producenten hebben te doorworstelen. Dit staat niet gelijk met een rotsvast geloof in het reële nut van de tot dat doel verrichte en te verrichten werkzaamheden. Evenmin houdt dit een algemene bereidheid in om afzetresearch en propaganda juist in magere jaren met de meeste of zelfs maar met gelijke kracht te doen uitvoeren. Zij, die terzake het beleid bepalen, zullen, in het bijzonder bij internationale samenwerking, hun verantwoordelijkheid in de eerste plaats moeten zien in de zin van het dienen van een economisch doel met middelen die, voor zover enigszins mogelijk, aan bedrijfseconomische normen beantwoorden.

Djakarta.

J. B. VAN DER KAMP, ec. drs.

De luchtbevrachtingsmarkt in 1953

Zoals Londen fungeert als het belangrijke bevrachtingscentrum voor de algemene vrachtafzet, wordt ook voor de luchtbevrachtingszaken de Baltic Exchange steeds meer het middelpunt. Een logische ontwikkeling, die nog in de hand wordt gewerkt door de verschillende in Engeland gevestigde luchtvaartondernemingen, welke vloot niet of slechts ten dele geëxploiteerd wordt op regelmatig bevlogen trajecten. Dit wil uiteraard niet zeggen, dat elders in het geheel geen luchtbevrachtingszaken tot stand komen, maar voor zover dit op het Continent al geschiedt, hebben deze transacties toch meer een incidenteel karakter en is men, zoals bijvoorbeeld hier te lande waar de zgn. „air operators” ontbreken, voor bevrachting van toestellen toch op Londen resp. Amerika aangewezen voor zover althans de K.L.M. niet in de gelegenheid is een toestel aan te bieden. Ofschoon het Engelse goederenpotentieel op zichzelf door het zoveel groter industrieel apparaat, omvangrijker is dan het voor bevrachting in aanmerking komende volume hier te lande, krijgen de op de Baltic Exchange afgesloten bevrachtingszaken in steeds meerdere mate een internationaal karakter. Evenals zulks in de scheepvaart geschiedt, worden in Londen gevestigde makelaars geraadpleegd resp. ingeschakeld zodra ergens in de zgn. vrije landen gesloten partijen goederen, die voor luchtbevrachting in aanmerking komen, door afladers worden aangeboden.

Dat Londen van oudsher het scheepvaartcentrum bij uitstek is, heeft de ontwikkeling en groei van de Baltic Exchange als luchtbevrachtingsmarkt uiteraard in de

hand gewerkt. Typerend is bijvoorbeeld, dat het merendeel der actieve luchtbevrachtingsmakelaars te Londen uit scheepvaartkringen is voortgekomen. Er is immers een zekere analogie tussen beide categorieën bevrachtingszaken; de ervaring der scheepsbevrachters kwam hun bij de ontwikkeling der luchtbevrachtingstransacties na de oorlog te stade. In Londen was het ook, dat de eerste proeve van een luchtbevrachtingscharter werd geconcipieerd en in Londen werd het initiatief genomen tot de oprichting der Airbrokers' Association, waarvan het merendeel der Westeuropese luchtbevrachtingsmakelaars lid zijn en welks secretariaat ook in Londen gevestigd is. Het grote voordeel van een centraal punt waar de aanvragen samenkomen is evident. Immers zal het vaker dan anders het geval zou zijn, voorkomen, dat uit- en thuisvrachten gecombineerd kunnen worden bewerkt. Dit is nog steeds een der problemen, waarmee de luchtbevrachting geconfronteerd wordt, zij het, dat met de groeiende „air-mindedness” der verladers dit probleem naar verwachting mag worden zich steeds minder zal doen gelden.

Het behoeft geen betoog, dat de vrachten aanzienlijk lager zijn indien zowel uit- als thuislading kan worden vervoerd, dan wanneer een dezer beide in ballast moet worden gevlogen en de zgn. „empty leg” oorzaak is, dat de kosten van de rondreis plus winst voor de vervoerder integraal drukken op de helft van het traject, waarop de goederen vervoerd worden.

Naast het zgn. assembleren der aanvragen, werken de

luchtbevrachtingsmakelaars ook stimulerend in deze zin, dat zij er bij voortdurend naar streven het potentieel te vergroten. Zoals dit ook bij het luchtvrachtvervoer der geregelde diensten het geval is, heeft het goederenvervoer door de lucht op bevrachtingsbasis nog allerminst een optimum bereikt. Air tramping verkeert nog in een pril ontwikkelingsstadium. Het ware overigens onjuist te menen, dat de luchtbevrachtingszaken uitsluitend het vervoer van goederen gelden.

Gedurende de achterliggende zomermaanden bijvoorbeeld was het toeristenverkeer zeer omvangrijk en in October jl. werd reeds door te Londen gevestigde makelaars voor het a.s. seizoen een aantal vluchten afgesloten. Zij die geneigd waren concurrentie te vrezen van de zijde der grote luchtvaartmaatschappijen, die zich immers eveneens voor het toeristenverkeer interesseren en speciale tarieven voor toeristen hebben vastgesteld, zijn door de feiten in het ongelijk gesteld. Gedurende het afgelopen seizoen was van een dergelijke onderlinge concurrentie geen sprake; de snelle groei van het toeristenverkeer is veeleer oorzaak, dat er naast de faciliteiten, welke de grote luchtvaartmaatschappijen bieden, nog voldoende emplooi blijft voor de „air tramp”.

In feite ondervonden de organisaties zowel in Europa als in de Verenigde Staten, die zich speciaal toeleggen op het arrangeren van toeristenexcursies, door de groeiende belangstelling, welke deze laatste ontmoeten, moeilijkheden bij het boeken van accommodatie en dit verklaart mede de meerdere geneigdheid om ook buiten het eigenlijke seizoen en in anticipatie van de te verwachten toeristenstroom tijdig regelingen met vervoerders te treffen. „Air-cruises”, die 12-15 dagen duren — de Middellandse Zee is vooral populair — komen eveneens in zwang en daarnaast wordt het vliegtuig vrij regelmatig ingeschakeld voor het vervoer van scheepsbemanningen. Een ogenschijnlijk kostbare vorm van transport, die zich in de praktijk echter alleszins loont, vooral op de lange trajecten. Bepaalden de vluchten met scheepsbemanningen zich in het begin van 1953 voornamelijk tot Europa, in Juli en volgende maanden volbrachten verschillende vliegtuigen vluchten naar het Verre Oosten — repatriëring der bemanning van de voor sloop naar Japan verkochte schepen — en India, waarbij overigens het ontbreken van uitgaand vervoer dan wel het synchroniseren van uit- en thuisvluchten af en toe moeilijkheden opleverde. Pelgrimvervoer, sportevenementen e.d. leverden eveneens aliment voor de „air tramp”, kortom het vervoer van passagiers is stellig een niet te verwaarlozen factor in de luchtbevrachtingssector.

De grotere toestellen der Engelse particuliere ondernemingen vonden ook in het afgelopen jaar vrij regelmatig emplooi in dienst der Regering voor het vervoer van troepen e.d. maar in November jl. kwamen verschillende toestellen vrij en werd het aanbod op de markt ruimer. Uiteraard varieerden de vrachten naar gelang van de aard der goederen en trajecten maar medio 1953 bedroegen deze gemiddeld circa 6/6 tot 8/6 per mijl voor Dakota's en Vikings, 7/6 tot 10/6 per mijl voor Bristol Freighters, 10/- tot 12/- per mijl voor Yorks en 14/- tot 16/- per mijl voor Skymasters. In November en December liepen de tarieven met name voor Dakota's echter vrij scherp, nl. tot 3/3 per mijl, terug om eind December wederom enigszins te stijgen en wel tot 4/- à 5/- per mijl. Voor Vikings

werd toen 4/6 à 5/6 per mijl betaald, voor Bristol Freighters 7/- tot 9/-, voor Yorks 8/- tot 10/- en voor Skymasters circa 12/6 per mijl.

Het behoeft geen betoog, dat een vergoeding op basis van 3/3 per mijl voor Dakota's een min of meer gevoelig exploitatieverlies laat en het is zelfs de vraag, of bij een dergelijke lage vracht de directe exploitatiekosten gedekt worden. De vrij grote verwachtingen, welke men ten aanzien van een snelle groei van het goederenvervoer op bevrachtingsbasis in het afgelopen jaar koesterde, zijn nochtans niet in vervulling gegaan. In Juli bedroeg het aandeel van dit laatste in de totale omvang der bevrachtingszaken slechts ten naaste bij 20 pCt. Deze ontwikkeling vindt stellig mede haar oorzaak in de uitbreiding, welke het vrachtvervoer der grote maatschappen te zien geeft. Bedroeg het totale luchtvrachtvervoer in 1946 nog slechts 177 mln ton/km, in 1952 was dit reeds tot 910 mln ton/km gestegen. Uiteraard had de K.L.M. aan deze aanzienlijke stijging haar deel. Van 255 tons in 1926, steeg de door de K.L.M. vervoerde luchtvracht in 1946 reeds tot 2.185 tons, terwijl de omvang van het goederenvervoer der K.L.M. in het afgelopen jaar vermoedelijk een totaal van circa 15.000 tons zal hebben bereikt. Het aandeel van het vrachtvervoer in de totale omzet onzer nationale luchtvaartmaatschappij was in 1952 reeds tot 25 pCt gestegen ¹⁾.

Nochtans vervullen de onafhankelijke maatschappijen een uiterst nuttige functie, die nog aan betekenis zal winnen, naarmate de voortstuwingstechniek vorderingen maakt. Lagere exploitatiekosten zullen alsdan de luchtvaartondernemingen in staat stellen tarieven te noteren, welke, gelet op de vele bijkomstige voordelen, welke het luchtvervoer biedt en waarop door mij reeds in vroegere beschouwingen de aandacht werd gevestigd, vergeleken met die der scheepvaartmaatschappijen alleszins concurrerend zijn. Vooralsnog tot op zekere hoogte toekomstmuziek maar eerlang, naar het zich laat aanzien, tastbare werkelijkheid!

De bedrijvigheid op de markt te Londen is intussen wederom aanzienlijk toegenomen, en met de mogelijkheid van ontoereikend aanbod van ruimte in het voorjaar en zomerseizoen wordt in verband met de reeds afgesloten transacties rekening gehouden.

De volgende staalkaart van eind Januari/begin Februari tot stand gekomen bevrachtungen geeft een indruk van de veelsoortigheid der transacties, nl. scheepsmachine-riën van Newcastle naar Gibraltar, 4.000 kg goederen van Rome naar Elizabethville, 6.000 kg goederen per week van Amsterdam naar Nice beginnend aanvang Maart, 2.500 kg explosieven van Parijs naar Koeweit, 44 zeelieden van Hamburg naar Calcutta, 63 zeelieden van Calcutta naar Prestwick of Londen, 40 geiten van Genève naar Cairo en voorts een aantal concrete aanvragen voor het vervoer van groepen passagiers naar en van tal van bestemmingen binnen en buiten Europa.

Zoals de heer Drs D. Sj. de Boer, Hoofd Vrachtbedrijf K.L.M., in een aan het luchtvrachtvervoer gewijd artikel in „Verkeer en Vervoer” ten aanzien van dit aspect der luchtvaart opmerkte, kan ook van de luchtbevrachting gesteld worden: „Le développement est en route, rien ne l'arrêtera”.

Rotterdam.

C. VERMEY.

¹⁾ Cijfers ontleend aan Drs D. Sj. de Boer, „Verkeer en Vervoer”, no 11, 1953.

Het alcoholmonopolie en de wijnpolitiek van de Franse Regering

Inleiding.

Frankrijk kan worden beschouwd als de belangrijkste landbouwstaat van West-Europa. Dit neemt niet weg, dat bepaalde delen van de Franse landbouw een grote achterstand vertonen. Hiervoor zijn verschillende redenen aan te geven; zoals het protectionisme, waartoe de Franse Regering in de laatste decennia van de vorige eeuw is overgegaan, de grote achterstand in onderwijs en voorlichting, etc. ¹⁾

Na de tweede wereldoorlog is de Regering de betekenis van de landbouw als nationale bestaansbron weliswaar beter gaan beseffen — zodat in het kader van het Plan-Monnet ook verschillende voorzieningen voor de landbouw werden getroffen — doch aan het einde van de periode, waarvoor genoemd plan was opgesteld, n.l. 1952, bleek duidelijk, dat de in de landbouw bereikte resultaten verre bij de aanvankelijk opgestelde resultaten ten achter bleven ²⁾.

De alcoholregie.

Eén der zwakste plekken in de agrarische prijspolitiek van de Franse Regering is de in 1916 ingestelde alcoholregie. Deze werd in 1916 ingesteld ter voorziening in de alcoholbehoefte van de Staat bij de vervaardiging van explosiemiddelen. De bedoeling was dan ook dit oorlogsinstituut één jaar na het beëindigen der vijandelijkheden (31 December 1919) weer op te heffen, doch hier is niets van gekomen. Integendeel, het monopolie is op ander terrein een dusdanig belangrijke rol gaan vervullen, dat de Franse regeringspolitiek zonder de alcoholregie thans haast niet meer denkbaar is.

Het alcoholmonopolie biedt de mogelijkheid om overschotten van bepaalde landbouwproducten te laten distilleren. Op deze wijze probeert men marktbederf door de overschotten te voorkomen en de inkomens van de desbetreffende producenten te steunen. De distillatie is gecontingenteerd. De contingenten voor de onderscheidene producten bedragen, uitgedrukt in hectoliters alcohol:

suikerbieten	3.845.000	appels en peren	300.000
melasse	525.000	knol- en wortelgewassen	
wijn	325.000	(topinambours)	50.000
droesem	300.000	granen en derivaten	28.000
		cider en perendranken	25.000

De Regering betaalt voor hoeveelheden alcohol aangeboden binnen het contingent, dat voor het betrokken product is gesteld, een prijs, welke wordt uitgedrukt in een coëfficiënt van de prijs voor de alcohol uit de suikerbieten. De prijs van suikerbietenalcohol is equivalent aan de prijs voor de suikerbieten, welke sinds 1946 door de Regering wordt vastgesteld en het karakter draagt van een garantiëprijs (vaste prijs). Voor hoeveelheden alcohol boven de vastgestelde contingenten wordt een lagere vergoeding gegeven; de reductie bedraagt doorgaans ongeveer 50 pCt.

Stelt men de prijs voor suikerbietenalcohol op 1, dan

bedragen de coëfficiënten voor alcohol van de overige producten:

melasse	0,68	topinambours	1
wijn	2,7	granen en derivaten	0,6
droesem	1,6	cider en perendranken	2,55
appels en peren	2,2		

De aldus gewonnen alcohol is de zgn. industriële alcohol en bevat ca 92 pCt alcohol. De markt voor consumptie-alcohol is vrij.

Voorheen betrok de alcoholregie haar middelen uit twee bronnen, n.l. uit een aantal belastingen en invoerheffingen, waarvan de Regering de opbrengst aan de regie deed toekomen en uit de verkoop van de alcohol. De eerste bron is tegenwoordig, afgezien van de opbrengst van enkele minder belangrijke invoerheffingen, opgedroogd. De inkomsten van de regie worden thans hoofdzakelijk verkregen uit de verkoop van de alcohol.

De „industriële” alcohol heeft verschillende toepassingen: voor verlichtings- en verwarmingsdoeleinden in het huishouden en in de industrie, als motorbrandstof, aanwending in de chemische industrie, in de parfumerie-industrie, in de industrie van pharmaceutische artikelen en in de azijnindustrie. Een gedeelte wordt afgezet op de vrije markt van de consumptie-alcohol — o.a. voor de bereiding van apéritifs — en een gedeelte wordt geëxporteerd in verschillende vorm.

Het Ministerie van Financiën, waaronder de alcoholregie ressorteert, stelt zelfstandig de verkoopprijs van de alcohol vast. Deze verschilt al naar de bestemming. Op de markt van de consumptie-alcohol, de parfumerie-industrie en de industrie van pharmaceutische artikelen, welke tussen twee haakjes betrekkelijk geringe hoeveelheden afnemen, zijn de prijzen het hoogst. Bovendien vraagt de Franse fiscus van de eindproducten van deze bestemmingen nog zware belastingen; voor de apéritifs liggen deze het hoogst. De alcohol, bestemd voor huishoudelijke verlichtings- en verwarmingsdoeleinden, brengt de regie het minst op.

Aangezien zich gemakkelijk onverkoopbare surplusen van de „industriële” alcohol vormen, gold vóór de oorlog, bij de wet van 28 Februari 1923, de bepaling, dat importeurs van benzine en benzol maandelijks een hoeveelheid, gelijk aan minimaal 10 pCt van hun importen, van de alcohol van de Staat moesten overnemen teneinde deze als motorbrandstof te doen gebruiken. Toen zich na de oorlog opnieuw surplusen gingen vormen, heeft de Regering het instellen van deze maatregel opnieuw overwogen. Na het uitbreken van de vijandelijkheden op Korea toonden de Verenigde Staten evenwel interesse voor de Franse alcohol en konden grote hoeveelheden — weliswaar tegen een verliesgevende prijs — worden geëxporteerd.

De alcoholpolitiek van de Franse Regering, welke 's lands schatkist jaarlijks aanzienlijke sommen kost, is het meest aantrekkelijk voor de suikerbietentelers. Gezien de huidige prijsstelling komt het voor hen immers op hetzelfde neer, of zij hun bieten voor verwerking tot suiker dan wel voor distillatie tot alcohol bestemmen. De mogelijkheid van distillatie vormt weliswaar voor andere markten, speciaal voor de wijnmarkt en de appelmarkt, eveneens een stabiliserende factor, doch in tegenstelling tot de suikerbietentelers ontvangen de wijnbouwers en de tuinders, wanneer zij zich genoopt voelen —

¹⁾ Het kunstmestgebruik in Frankrijk bijvoorbeeld is in vergelijking tot de andere Europese landen het laagst.

²⁾ Het Plan-Monnet („Premier Plan de Modernisation et d'Équipement”) was oorspronkelijk voor vier jaar bedoeld (1947 t/m 1950) en voor zover de landbouw betreft gericht op een voorziening van agrarische producten uitsluitend voor eigen behoefte. Toen Frankrijk in 1948 echter ook Marshall-hulp ten deel viel, werd als verlengstuk op het Plan-Monnet een nieuw plan opgesteld. In dit aansluitende plan beoogde men voor 1952 een zekere export van enkele belangrijke basisproducten, n.l. van 1,5 miljoen ton tarwe, 120.000 ton vlees en 1.225 miljoen liter melk, verwerkt tot melk en zuivelproducten. Hiervan is niets terechtgekomen; in 1952 was de uitvoer van agrarische producten — o.a. ten gevolge van de aanhoudende droogte en het optreden van mond- en klauwzeer — zelfs aanzienlijk geringer dan in de voorgaande jaren.

of verplicht worden — tot distillatie van de wijn, resp. de appels, over te gaan, geen prijs voor de alcohol, welke equivalent is aan een rendabele prijs voor hun product.

De wijnpolitiek.

De wijnbouw, die reeds sedert onheuglijke tijden in Frankrijk wordt geoefend, is de laatste eeuw erg in belangrijkheid achteruitgegaan. De uitvoer van Bordeauxwijnen bijvoorbeeld bedroeg een eeuw geleden het tienvoud van die van tegenwoordig. Als uitvoerland van wijn komt Frankrijk thans in Europa na Italië, Spanje en Portugal op de vierde plaats.

Na de laatste oorlog zijn èn het verbruik èn de productie van wijn teruggelopen. Het verbruik daalde met ongeveer een kwart en de productie ontwikkelde zich als volgt:

	Bebouwde oppervlakte (in 1.000 ha)	Productie (in 1.000 hl.)
1934-1938 (gem.)	1.529	62.518
1947	1.440	44.170
1948	1.433	47.428
1949	1.437	42.935
1950	1.453	65.133
1951	1.450	52.858
1952	1.455	53.885

De regeling van de wijnmarkt, die thans van kracht is, dateert uit de crisisjaren en is neergelegd in het meermalen aangevulde wijnbouwstatuut van 1936 („Code du vin”). Genoemde regeling werd gedurende de oorlog tijdelijk opgeschort (het verbruik was in de oorlogsjaren gerantsoeneerd), doch in Januari 1950 achtte de Regering de tijd gekomen om haar weer opnieuw in te stellen. Zij behelst in de eerste plaats een broksgewijs vrijgeven van de productie voor de markt („échelonnement de la sortie”), met welk middel de Overheid beoogt de markt zoveel mogelijk in evenwicht te houden. Daarnaast wordt de mogelijkheid geopend om productie-overschotten te doen distilleren.

De wijn is het meest gereguleerde product van de Franse landbouw. Door haar dienst van de indirecte belastingen krijgt de Regering de beschikking over nauwkeurige cijfers van de omvang van de oogst, van de in de winkelders opgeslagen voorraden, etc. Het vervoer van wijn is slechts geoorloofd onder een geleidebiljet, afgegeven door een plaatselijk kantoor van de indirecte belastingen. Op die wijze kan de Overheid volledig controle uitoefenen op de binnenlandse markt. Ten einde een sterke prijsval te voorkomen, staat zij daarom niet toe, dat de gehele wijnproductie van een bepaalde oogst direct op de markt wordt gebracht. Totdat de definitieve oogstcijfers bekend zijn, wordt er slechts een gedeelte van de productie vrijgegeven, bijvoorbeeld 10 pCt van de oogst met een minimum van 50 hl. Daar er zeer veel kleine wijnbouwers zijn, komt een dergelijke hoeveelheid weliswaar niet neer op 10 pCt van de productie, doch op een hoger percentage.

In de oogstjaren 1949 en 1950 maakte de Regering na het bekend worden van de grootte van de oogst een richtprijs bekend, die zij op de markt wenste te handhaven. Zij liet zich hierbij raadgeven door een adviescommissie, welke was samengesteld uit vertegenwoordigers van het parlement, de Regering, de wijnbouwers, de handel en de consumenten. De prijsvorming op de markt bleef vrij, doch de Regering ging pas tot het vrijgeven van een volgende tranche ³⁾ over, zodra een speciaal daartoe ingestelde commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de producenten en de handel, op twee achtereenvol-

gende wekelijkse markten in Zuid-Frankrijk had geconstateerd, dat de richtprijs naar boven was overschreden.

Het jaar 1949 gaf een oogst, die de vraag ongeveer dekte, in 1950 daarentegen was de oogst zeer overvloedig. In jaren met een overvloedige oogst faalt het middel van de „échelonnement de la sortie”. De Regering gaat er dan toe over een gedeelte van de wijn tot alcohol te laten distilleren.

De producenten kunnen hun wijn in jaren met een normale oogst steeds laten distilleren. Zij ontvangen dan voor de alcohol een prijs, die het 2,7-voud bedraagt van de prijs voor de suikerbietenalcohol. Daar deze prijs in normale jaren voor de wijnbouwers zeer verliesgevend is, zullen zij, afgezien van bijzondere omstandigheden, uit eigen beweging niet tot distillatie overgaan. In een overvloedig oogstjaar echter kan de Regering de wijnbouwers tot distillatie van een bepaald gedeelte van hun oogst verplichten. Ten einde de kleine producenten te beschermen, wijst zij bij voorkeur alleen de grotere producenten voor verplichte distillatie aan. Zij hanteert dan bovendien een progressieve schaal, d.w.z. de producenten worden in progressieve zin naar rato van de grootte van hun oogst tot distillatie van een bepaalde hoeveelheid van hun wijn verplicht. Bij deze verplichte distillatie ontvangen de daarvoor in aanmerking komende wijnbouwers voor de alcohol een prijs, die de Regering naar eigen goeddunken vaststelt, doch die op grond van een bepaling uit het wijnbouwstatuut niet meer dan $\frac{2}{3} \times 2,7$ -maal de prijs van de suikerbietenalcohol mag bedragen. Bovendien zijn de kosten van het distilleren voor rekening van de wijnbouwer.

Ook na de oogst van 1951 heeft de Regering de bovenomschreven politiek van vrijgave in gedeelten voor de markt toegepast. De richtprijs van 1950, nl. 2.900 frs per hl. wijn, 10 pCt alcohol bevattende, is onveranderd aangehouden.

Slotbeschouwing.

Het moge na het bovenstaande duidelijk zijn geworden, dat de alcoholpolitiek van de Franse Regering al sinds jaren een hoogst onbevredigende toestand in het leven houdt. Het monopolie kost de staat jaarlijks miljarden francs en is vermoedelijk wel het meest besproken, zo niet het meest becristiseerde onderdeel van de Franse landbouwpolitiek. Deze politiek is des te meer af te keuren, omdat Frankrijk nog geenszins autarkisch is op agrarisch gebied. In plaats van de producten te verbouwen, waarvan de overschotten nu tot alcohol worden gedistilleerd, zouden voor een deel zeer goed andere gewassen kunnen worden geteeld, waaraan het land grote behoefte heeft. Dit geldt met name voor de wijnbouw, voor welke cultuur uitgestrekte oppervlakten grond in Zuid-Frankrijk worden bestemd.

De Regering-Laniel heeft het gewaagd de koe bij de horens te vatten. Op 10 Augustus 1953 vaardigde zij een decreet uit, waardoor de situatie op de alcoholmarkt een ingrijpende wijziging zal ondergaan. In vier jaar tijds zullen de bestaande contingenten voor de overneming van alcohol nl. tot de helft van hun tegenwoordige grootte worden teruggebracht ⁴⁾.

Ofschoon de Regering-Laniel op dit punt nog geen stappen heeft ondernomen, wordt er toch ook naar gestreefd de wijnbouw voor die streken te reserveren, waar de productie van kwaliteitswijnen mogelijk is. In de overige gebieden zal de wijnbouw dan kunnen worden

³⁾ Doorgaans 10 pCt van de productie of een veelvoud daarvan met een bepaald minimum.

⁴⁾ Voor nadere bijzonderheden zie Landbouwwereldnieuws, 15 Augustus 1953.

vervangen door andere cultures ⁵⁾. Het is in het belang van de Franse landbouw te hopen, dat de tegenwoordige en toekomstige Franse Regeringen in staat zullen blijken hun plannen ten deze in daden om te zetten.

⁵⁾s-Gravenhage.

G. GREIDANUS.

⁵⁾In Augustus 1953 hebben de wijnbouwers weer sterke aandrang op de Regering uitgeoefend om een gedeelte van het wijnaanbod uit de markt te nemen en te laten distilleren. De Regering zag echter geen aanleiding hierop in te gaan. De ontevreden wijnboeren hebben toen aan hun verontwaardiging lucht gegeven door op verschillende plaatsen de wegen te barricaderen. Hiermede werd het beoogde resultaat natuurlijk evenmin bereikt. Wel deed de Regering de toezegging, dat zij op korte termijn decreten zou uitvaardigen, welke tot een sanering van de wijnbouw zoals hierboven bedoeld zouden leiden.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De disconto's op de geldmarkt bleven gedurende de verslagweek onveranderd en nominaal van karakter.

Bij de storting op de f 1.200 mln bijzondere 2 $\frac{3}{4}$ pCt schatkistbiljetten, welke op 1 Maart plaatsvond, werd door de banken naar schatting voor f 150 mln in contanten (d.w.z. uit saldi bij De Nederlandsche Bank) betaald, terwijl de rest door inlevering van schatkistpapier werd voldaan. Bij dit laatste zal door de banken uiteraard papier van zodanige termijnen in betaling zijn gegeven, dat het echelonement van de portefeuille zo goed mogelijk werd gehandhaafd. Dit echelonement vindt thans vnl. in jaren plaats, in tegenstelling tot de vroegere situatie, toen dit vnl. een kwestie van maanden was. Hierin komt de liquiditeitsvermindering tot uiting, die de monetaire autoriteiten door hun de laatste jaren gevoerde politiek aan de banken hebben weten op te leggen.

De jongste maatregelen hebben ten gevolge, dat de banken er momenteel naar streven, hun creditgelden zo hoog mogelijk op te voeren. In dit verband is — evenals enkele jaren geleden i.v.m. de creditrestrictie het geval was — een concurrentiestrijd om deposito's en creditgelden in rekening-courant ontbrand. De afgelopen week leidde deze er toe, dat verschillende banken hun creditarieven verhoogden. Voor onmiddellijk opeisbare saldi vond een verhoging van $\frac{1}{4}$ pCt tot $\frac{1}{2}$ pCt plaats, terwijl de verhoging voor langere termijnen grotendeels $\frac{1}{8}$ pCt bedroeg. Voor deposito's van 1 jaar fixe wordt thans door de banken een rentevergoeding van 1 à 1 $\frac{1}{4}$ pCt betaald, wat ten opzichte van het marktdisconto voor jaarspromessen ad ca. $\frac{5}{8}$ pCt bepaald hoog is te noemen.

De kapitaalmarkt.

Het koersverloop op de aandelenmarkt werd gedurende de verslagweek sterk beïnvloed door de door de Indonesische Regering getroffen maatregelen inzake de transfer van winsten en dividenden. Door een extra belasting van 66 $\frac{2}{3}$ pCt voor dergelijke transfers wordt in feite een multipele wisselkoers, met discriminatie ten nadele van kapitaalopbrengsten, ingevoerd. Het zeer deprimerende effect hiervan op de koersen van de Indonesische (en in veel mindere mate ook van andere) fondsen, werd echter in het verdere verloop van de week gedeeltelijk geneutraliseerd door de publicatie, dat hetgeen er van de winsten na vennootschapsbelasting resteert, onder betaling van de extra 66 $\frac{2}{3}$ pCt voortaan geheel mag worden getransfereerd, in plaats van zoals tot dusverre gedeeltelijk. Een stimulan voor het koersniveau bleef gevormd worden

door buitenlandse aankopen, o.a. van aandelen Koninklijke. Hiervoor was van belang, dat de stemming in Wallstreet, de hangende depressievrees ten spijt, nog steeds gunstig bleef; Dow Jones Industrials steeg zelfs tot een nieuw na-oorlogs hoogtepunt. Ook in Amsterdam werd een record geslagen: in Februari 1954 werd nl. de hoogste maandomzet in aandelen geregistreerd (ad f 65,6 mln), sinds met het publiceren van de omzetten een aanvang was gemaakt.

Op de obligatiemarkt ging de koersstijging, die de vorige week onder invloed van de nieuwe geldmarktmaatregelen plaatsvond, de afgelopen week wederom grotendeels verloren.

Aand. indexcijfers.	26 Febr. 1954	5 Maart 1954
Algemeen	175,4	171,9
Industrie	242,8	240,9
Scheepvaart	175,1	171,3
Banken	147,5	146,6
Indon. aand.	66,0	60,8
Aandelen.		
A.K.U.	186%	186%
Philips	231%	231%
Unilever	242%	244%
H.A.L.	150	146
Amsterd. Rubber	139%	123%
H.V.A.	128	115%
Kon. Petroleum	385	395
Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	77 $\frac{1}{16}$	77%
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	98%	97 $\frac{11}{16}$
3 pCt Invest. cert.	99 $\frac{3}{16}$	98%
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	101 $\frac{3}{16}$	100%
3 pCt Dollarlening	94	93%
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	100%	100%
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	101%	101%
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	101%	101%
3 $\frac{1}{4}$ pCt Westl. Hyp. Bank	97	97%

J. C. BREZET.

STATISTIEKEN

OFFICIËLE WISSELKOERSEN VAN DE NEDERLANDSCHE BANK

Van 6 Maart 1954 af

Plaats	Schriftelijk en t.t.	
	Voor deviezenbanken	Voor derden
Brussel	7,5432 — 7,6572	7,53 $\frac{1}{4}$ — 7,66 $\frac{1}{4}$ ¹⁾
Frankfort a/Main	89,80 — 91,157	89,75 — 91,20 ¹⁾
Kopenhagen	54,6045 — 55,4297	54,57 — 55,46 ¹⁾
Lissabon	13,15 — 13,28	13,15 — 13,28
Londen	10,56 — 10,72	10,55 $\frac{1}{2}$ — 10,72 $\frac{1}{2}$ ¹⁾
Montreal (t.t.)	3,90 $\frac{1}{2}$ — 3,92 $\frac{1}{2}$	3,90 $\frac{1}{2}$ — 3,92 $\frac{1}{2}$
Montreal (luchtpost)	3,90 $\frac{1}{2}$ — 3,92 $\frac{1}{2}$	3,90 $\frac{1}{2}$ — 3,92 $\frac{1}{2}$
Montreal (zeepost)	3,89 $\frac{1}{2}$ — 3,92 $\frac{1}{2}$	3,89 $\frac{1}{2}$ — 3,92 $\frac{1}{2}$
New York (t.t.)	3,77 — 3,83	3,76 $\frac{1}{2}$ — 3,83 $\frac{1}{2}$ ¹⁾
Oslo	52,80 — 53,60	52,77 — 53,63
Parijs	107,76 — 109,389	107,69 — 109,46 ¹⁾
Praag	52,62 — 52,94	52,62 — 52,94
Stockholm	72,9065 — 74,008	72,85 — 74,06 ¹⁾
Zürich („accoord" - frs)	86,25 — 87,555	86,20 — 87,60 ¹⁾
Zürich (vrije frs)	86,71 — 87,09	86,71 — 87,09

¹⁾ Minimum aankoop- en maximum verkoopkoers.

Abonneer U op de E.-P.B.

VERKEER EN VERVOER IN NEDERLAND

Omschrijving		Maand- gem. 1951	Maand- gem. 1952	Juli 1953	Aug. 1953	Sept. 1953	Oct. 1953	Nov. 1953
Indexcijfer vervoer wilde binnenvaart	1)	168	156	179	174	183	196	181
Vervoer wilde binnenvaart	1.000 t.	1.536	1.428	1.639	1.600	1.679	1.799	1.662
Wilde binnenvaart, prestatie	mln t.km	208	195	245	239	251	260	227
Indexcijfer eigen vervoer te water	1)	182	171	199	198	199		
Eigen vervoer te water	1.000 t.	1.274	1.200	1.393	1.388	1.394		
Idem, prestatie	mln. t.km.	87	85	99	102	102		
Indexcijfer internat. binnenvaart (laadverm.)	1)	80	85	96	99	104	107	96
Binnengekomen schepen (best. Ned.)	Aantal	4.975	5.302	6.476	6.706	6.709	6.580	5.909
Laadvermogen	1.000 t.	2.678	2.881	3.274	3.462	3.563	3.709	3.398
Lading	"	1.209	1.119	1.728	1.983	1.848	1.730	1.618
waarvan onder Nederlandse vlag	"	821	795	1.192	1.296	1.292	1.231	1.151
" " Belgische vlag	"	151	110	198	261	235	201	226
Vertrokken schepen (herk. Ned.)	Aantal	4.972	5.288	6.489	6.540	6.796	6.624	5.958
Laadvermogen	1.000 t.	2.697	2.873	3.328	3.329	3.721	3.733	3.450
Lading	"	1.836	2.036	2.095	1.921	2.052	2.167	1.949
waarvan onder Nederlandse vlag	"	1.037	1.198	1.250	1.124	1.239	1.289	1.215
" " Belgische vlag	"	225	220	269	229	264	332	234
Schepen in rechtstreekse doorvaart	Aantal	1.846	2.078	2.280	2.270	2.328	2.336	2.033
Laadvermogen	1.000 t.	1.268	1.352	1.489	1.494	1.552	1.574	1.318
Lading	"	843	861	969	1.010	921	898	-739
waarvan onder Nederlandse vlag	"	242	261	300	314	260	244	189
" " Belgische vlag	"	325	327	329	369	353	372	322
Indexcijfer zeevaart (inhoud)	1)	97	107	117	123	111	126	120
Binnengekomen zeeschepen	Aantal	1.654	1.798	2.066	2.124	1.993	2.121	2.004
Bruto-inhoud	1.000 R.T.	4.278	4.693	5.187	5.521	5.177	5.535	5.452
Idem, alleen geladen schepen	"	3.895	4.271	4.704	4.961	4.604	5.063	4.866
waarvan in lijnvaart	"	2.012	2.219	2.683	2.786	2.489	2.756	2.788
Vertrokken zeeschepen	Aantal	1.659	1.801	1.970	2.081	2.015	2.125	1.898
Bruto-inhoud	1.000 R.T.	4.298	4.721	5.129	5.355	5.310	5.559	5.172
Idem, alleen geladen schepen	"	2.675	2.991	3.534	3.789	3.778	3.851	3.664
waarvan in lijnvaart	"	1.954	2.185	2.628	2.672	2.567	2.754	2.598
Goederenvervoer ter zee:								
Gelost bij invoer	1.000 t.	1.617	1.616	1.953	1.830	1.914	1.650	
" " bij doorvoer	"	1.237	1.469	1.478	1.327	1.186	1.269	
Geladen *) bij uitvoer	"	576	652	673	740	847	763	
" " bij doorvoer	"	573	528	683	717	610	776	
Indexcijfer goederenvervoer Ned. Spoorwegen	1)	155	152	159	152	166	190	179
Goederenvervoer Ned. Spoorwegen, totaal	1.000 t.	1.881	1.844	1.931	1.851	2.018	2.304	2.176
waarvan grensoverschrijdend	"	537	525	579	559	586	701	697
Reizigerskilometers Ned. Spoorwegen	1 miljoen	524	533	609	674	551	544	534
Tonkilometers Ned. Spoorwegen	"	271	256	262	255	273	305	292
Tramwegen, vervoerde reizigers	1 miljoen	31,6	30,7	29,3	30,4	28,4	28,8	28,5
Interloc. autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	19,3	19,1	18,7	20,5	17,9	19,0	
Locale autobusdiensten; vervoerde reizigers	"	15,5	15,4	16,1	16,6	15,5		
Indexcijfer verkeer op de rijkswegen	1)	205	217	252	247	254	238	235
Slachtoffers verkeersongevallen								
Overleden	Aantal	95	91	111	123	133	122	126
Ernstig gewond	"	1.042	1.070	1.386	1.446	1.343	1.251	1.117
Licht gewond	"	805	941	1.300	1.378	1.209	1.116	876
Idem, indexcijfers								
Doden	1)	146	140	171	189	205	188	194
Gewonden	1)	144	156	209	220	198	184	155
Luchtvaart (K.L.M.) 2)								
Tonkm (vracht, post en extra bagage)	1.000	3.239	3.685	3.521	3.752	3.869	4.970	4.854
Passagierskm	1 miljoen	83,4	86,7	128,1	132,0	131,8	105,0	85,5

1) Maandgemiddelde 1938 = 100. 2) Excl. bunkermateriaal e.d. 3) Excl. West-Indië bedrijf.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Voor
VRAAG OF AANBOD

op het gebied van
Kantoorbehoeften
Brandkasten
Machines
Apparaten
Fabrieke- en
kantoorgebouwen
Industrieterreinen
enz. enz.

Is een annonce in „Economisch-
Statistische Berichten” de meest
aangewezen weg.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Gecombineerde Maandstaat op 28 Februari 1954

Kas, Kassiers en Dag- geldleningen . . . f.	136.062.729 61
Nederlands	
Schatkistpapier . . .	354.800.000.-
Ander Overheidspapier . . .	62.060.866.82
Wissels	19.629.784.83
Bankiers in Binnen- en Buitenland.	39.761.653.60
Effecten, Syndicaten en Waarden	72.312.696.50
Prolongatiën en Voor- schotten tegen Effecten . . .	24.893.785.-
Debiteuren	272.946.600.67
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	7.195.675.78
Gebouwen	5.000.000.-
	f. 994.663.792.81

Kapitaal f.	49.000.000.-
Reserve	19.000.000.-
Bouwreserve	1.000.000.-
Deposito's op Termijn	208.370.210.96
Crediteuren	702.011.150.46
Geaccepteerde Wissels	682.692.25
Door Derden	
Geaccepteerd	2.184.219.47
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	12.415.519.67

f. 994.663.792.81